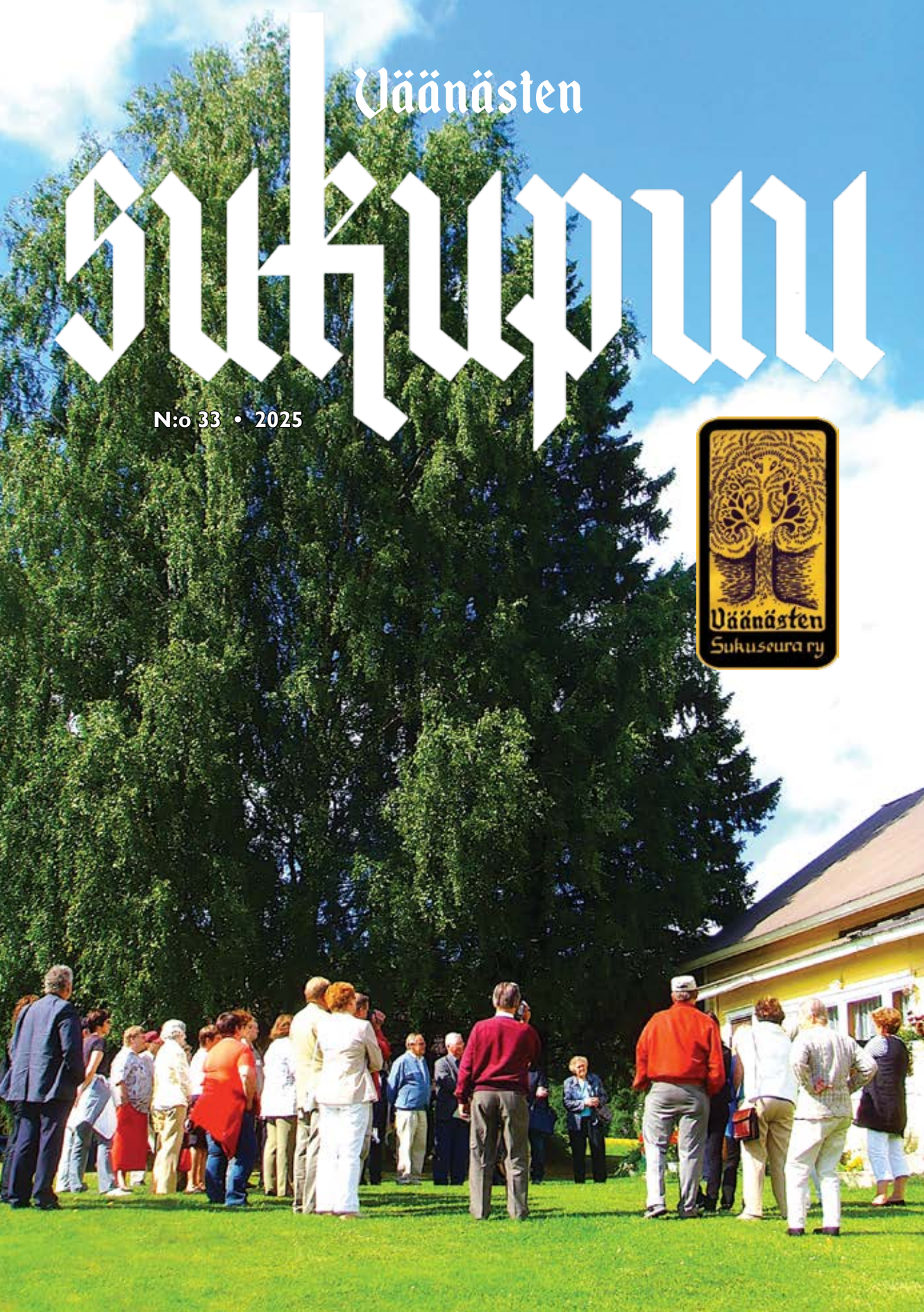

Väänästen

Sukupuu

N:o 33 • 2025

Väänästen sukupuu 2025

Väänästen Sukuseura ry:n jäsenlehti

Julkaisija

Väänästen Sukuseura ry
Kotikatu 6 E 11, 33710 Tampere
www.vaanaastensukuseura.fi
vaanaastensukuseura (at) gmail.com

Toimitus

Päätoimittaja Pentti Väänänen
penttijuhani.vaananen (at) gmail.com
Toimitussihteeri Riitta Mäkinen
Taitto Maria Väänänen

Viestintätoimikunta

Eeva-Riitta Piispanen
Heini Kapanen
Riitta Mäkinen
Juha Väänänen
Maria Väänänen
Pentti Väänänen

Painopaikka

PunaMusta Oy, Tampere
ISSN 1797-1780
Levikki 600 kpl

Sukuseuran hallitus

Puheenjohtaja:

Pentti Väänänen, Tampere
040 721 7605

Varapuheenjohtaja:

Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki

Sihteeri, jäsenasiat:

Maria Väänänen
vaanaastensukuseura@gmail.com

Taloudenhoitaja ja sukututkimus:

Outi Pyymäki
outi.pyymaki (at) gmail.com

Muut jäsenet:

Sinikka Aaltonen, Helsinki
Tuula Anttila, Oulu
Heini Kapanen, Järvenpää
Riitta Mäkinen, Lempäälä
Jari A. Väänänen, Kuopio
Juha Väänänen, Helsinki
Lea Väänänen, Hyvinkää

Varajäsenet:

Vesa Väänänen, Mikkeli
Vilma Väänänen, Helsinki

Puheenjohtajan tervehdys

MAAILMA NÄYTTÄÄ yhtä turvalliselta tai turvattomalta kuin se on ollut koko tämän vuosikymmenen. Päivittäin näemme ja kuulemme Venäjän hirmutöistä Ukrainassa, jossa kokonaisia kaupunkeja on lähes raunioina.

Venäjä on turvallisuushikka Suomelle mutta myös koko Euroopalle, jonka yhtenäisyyttä se pyrkii murentamaan kaikessa toiminnassaan. Onneksi Eurooppa on pikkuhiljaa heräämässä tähän todellisuuteen.

Monelle iloisimmat uutiset tulivat joukkueurheilusta, sillä KalPa, KuPS ja Puijo Wolley voittivat Suomen mestaruudet omissa lajeissaan.

Sukuseuran kaksi kunniajäsentä ja ansioitunutta sukututkijaa poistuvat keskuudestamme tänä syksynä. Filosofian tohtori Pertti Väänänen johti sukututkimusta kaksikymmentä vuotta. Hänen ansiotaan ovat seuran tekemät dna-tutkimukset ja useat sukukirjat sekä laaja sukututkimuksemme. Pertti oli ystävällinen ja auttavainen ja häneltä sai viisaita neuvoja sukututkimukseen.

Sukututkija Assar Väänänen oli itseoppinut sukututkija ja lahjakas monialaosaaja. Hän joutui aloittamaan työnteon jo 11-vuotiaana karjapaimenessa kuten hän muisteli. Assar julkaisi useita kotiseutu- ja sukukirjoja.

Sukuseura on kiitollinen Pertin ja Assarin sukututkimustyöstä ja ottaa osaa läheisten suruun. Omaisten laatimat muistokirjoitukset löytyvät lehdestä.

Vuosikokouksen pidimme 15.3.2025 Jyväskylän Kansanopistolla, missä myös julkaistiin Väänästen sukukirja Hirvimäen Väänäsistä. Vuonna 2026 vuosikokous järjestetään 11.4. Museokeskus Vapriikissa Tampereella. Sukujuhla ja -kokous järjestetään 1.-2.8.2026 Kuopiossa, mistä tarkemmin jäsenkirjeessä huhtikuussa.

Esitän parhaat kiitokset tämän lehden valmistumisesta viestintätoimikunnalle ja taittajalle sekä aineistoa toimittaneille henkilöille, jotka vastaavat kirjoitustensa sisällöstä.

Rauhallista Joulua ja turvallista Uutta Vuotta 2026.

Pentti Väänänen
Puheenjohtaja

Väänästen sukupuu nro 33 • 2025

ELÄMÄTÄ ENTISTEN IMMEISTEN – SUKUTUTKIMUSTA JA MUISTELUA

- 4 Viime sodista kulunut 80 vuotta
- 7 Väänäset Lottina
- 12 Sodan keskelle syntynyt muistelee
- 17 Amerikantädin luona San Pedrossa
- 20 Lapsuus Alavuoton koululla
- 23 Hirvimäen Väänäset -sukukirjan vaiheita
- 25 Reetta Väänänen - sukututkimusta jo vuodesta 1961

ETTÄ HOIJETTAIS SITÄ LEIVISKEE – MERKILLEPANTAVIA VÄÄNÄSIÄ

- 26 Pertti Väänänen 1942 – 2025
- 29 Assar Väänänen 1932 – 2025
- 32 Eero Väänänen 1949 – 2024
- 34 Kirjakauppias Pietari Väänänen pääsi väitöskirjaan

JOKA ELÄMÄN KOHTAAN JA MUTKAAN – HAVAINTOJA MAAILMANMENOSTA

- 37 Teatteriharrastus vei mennessään
- 40 Laukaus suolla ravisteli Hökösen kylää vuonna 1917
- 42 Väänäs-skeneä somessa

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ JA VÄÄNÄSISTÄ VEISTETTYÄ

- 44 Heikki Väänäsen kalakukkoruno
- 49 Näkymätön Väänänen

KUJ JÄSENIÄ YHTEISEN PERREEN – SUKUSEURAN NUORTA POLVEA

- 50 Stipendin avulla kohti maisterin tutkintoa
- 51 Heini Kapanen väitteli tohtoriksi
- 52 Miten opetellaan lentämään?
- 54 Kivien kyljessä - Geologian opiskelupolkuni

KAET TOISISTAAN NIIN NE TYKKEE – SUKUSEURA KOKOONTUU YHTEEN

- 56 Väänäset vuosikokouksessa Jyväskylässä
- 58 Sukton eli sukututkimustoimikunnan toimintaa
- 61 Väänäsristeily Pyhäjärvellä
- 64 Kuopion alueen Väänäset tapasivat taas
- 67 Hallitus tiedottaa

Viime sodista kulunut 80 vuotta

Talvisota alkoi marraskuun viimeisenä päivänä 1939 ja päättyi maaliskuussa 1940.

Sotaa seurasi vuosi ja kolme kuukautta kestänyt välirauhan aika.

Juhannuksen aikoihin 1941 alkoi Jatkosota, joka jatkui Lapin sotana syksyllä 1944.

Sota-aika päättyi 27.5.1945, jolloin viimeiset saksalaiset oli saatu ajettua maasta.

Väänästen Sukupuu muistaa sodissa kärsineitä ja kaatuneita julkaisemalla katsauksen sotatapahtumiin, näytteitä kaatuneiden matrikkeleista, lottaperinnetietoa sekä sotaorvon muistelmaa.

Talvisota 30.11.1939 – 13.3.1940

1930-luvun lopulla Hitler liitti Reininmaan, Itävallan ja Tšekkoslovakian Saksaan. Elokuussa 1939 Stalin ja Hitler tekivät kuuluisan Molotov–Tribbentrop-sopimuksen, jossa he sopivat Puolan jakamisesta sekä Baltian maiden ja Suomen kuulumisesta Neuvostoliiton etupiiriin.

Hitler hyökkäsi Puolaan syyskuun 1. päivänä ja Stalin syyskuun 17. päivänä 1939. Samalla Neuvostoliitto aloitti maa kerrallaan neuvottelut Viron, Latvian ja Liettuan kanssa. Nämä maat olivat pakotettuja tekemään avunantosopimuksen Neuvostoliiton kanssa ja luovuttamaan sille sotilastukikohtia. Selkeänä tavoitteena oli maiden valtaaminen, ja kesällä 1940 Neuvostoliitto miehitti koko Baltian.

Suomen kanssa neuvottelut ”konkreettisista poliittisista kysymyksistä” alkoivat 5. lokakuuta Moskovassa. Kyse ei ollut pelkäämään alueluovutuksista, vaan Suomen itsenäisyydestä ja koko kansakunnan olemassaolosta.

Neuvostoliitto vaati Hangon sataman vuokrausta ja Lappohjan ankkuripaikkaa meritukikohdakseen, myös Suomenlahdelta ulkosaaria: Suursaari, Tytärsaari, Lavansaari ja Seiskari. Lisäksi NL vaati osaa Karjalan kannasta Koivistolta Rajajoelle eli rajan siirtoa puolustuslinjojen taakse sekä Kalastaja-saarennon länsiosaa Petsamosta. Vastineeksi olisimme saaneet palan Repolaa ja Porajärveä Laatokan pohjoispuolelta. Suomi ei suostunut

muihin alueluovutusvaatimuksiin, mutta tarjosi ulkosaaria pl. Suursaari.

Neuvottelut katkesivat marraskuussa. Kenttäarmeija kutsuttiin ylimääräisiin harjoituksiin (YH) Karjalan Kannakselle ja muille tuleville sotatantereille. Joukot linnoitautuivat ja harjoittelivat tulevilla taistelupaikoilla. Kotirintama pyöri naisten, vanhusten ja lasten voimin. Emme voi unohtaa lottien, pikkulottien ja sotilaspoikien panosta. Koko yhteiskunnan toiminta hioutui sodan ajan olosuhteisiin. Tällä oli suuri merkitys sille, miten joukot pystyivät taistelemaan puutteellisin varustein ylivoimaisesti vihollista vastaan.

Sotatoimet Suomea vastaan alkoivat marraskuun viimeisenä päivänä 1939. Samalla NL perusti Otto Wille Kuusisen ”Suomen kansanhallituksen”, ”Terijoen nukkehallituksen”, joka myöntyi sopimuksessa kaikkiin Neuvostoliiton vaatimuksiin. Hyökkäystä olivat edeltäneet kuuluisat Mainilan laukaukset, jotka NL ampui neljä päivää aiemmin. Samaa menettelyä maa on pyrkinyt käyttämään aina ja viimeksi Ukrainassa.

Marsalkka Mannerheim totesi sodan alussa: *”Tämä sota ei ole mitään muuta kuin Vapausotamme jatkoa ja sen loppunäytös. Me taistelemme kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta.”*

Rauhansopimus allekirjoitettiin 12.3.1940 Moskovassa ja sotatoimet päättyivät seuraavana päivänä. Kenttäarmeija ryhmitettiin uudelle rajalle ja reserviläiset kotiutettiin kevään kuluessa.

Sodassa kaatui lähes 27.000 ja haavoittui 44.000 suomalaista. Suomi joutui luovuttamaan Karjalan ja Sallan alueet sekä vuokraamaan Hankoniemen Neuvostoliitolle. Luovutettavat alueet piti tyhjentää viikossa. Evakokotaipaleelle päättyi 430.000 suomalaista. Kaikkein tärkeintä oli kuitenkin, että Suomi säilytti itsenäisyytensä.

Kaikki tajusivat ettei rauha ollut pysyvä, joten alettiin puhua välirauhasta. Suomi hankki aseita ja muuta puolustusmateriaalia mistä sai. Nostoväkeen kuuluvia miehiä koulutettiin 100.000. Linnoitustöihin itärajalla osallistui enimmillään 35.000 henkeä.

Suomessa oli puutetta kaikesta. Ulkomaan kauppa hoidettiin suurelta osin Ruotsin kautta ja kanssa Saksan miehitettyä Tanskan keväällä 1940. Vielä oli käytettävissä Petsamon satama, joskin huonojen tieyhteyksien takana.

Jatkosota 25.6.1941 – 4.9.1944 ja Lapin sota 15.9.1944 – 27.5.1945

Välirauha päättyi kesäkuun 25. päivä 1941, jolloin Neuvostoliitto pommitti Suomen kaupunkeja. Sota päättyi 4.9.1945 voimaan astuneeseen aselepoon, NL lopetti asemien tulituksen vuorokautta myöhemmin. Moskovan välirauha allekirjoitettiin 19.9.1945 ja vahvistettiin Pariisin rauhassa 1947.

Suomi joutui luovuttamaan samat alueet kuin talvisodassa, mutta Hankoniemen sijasta menetimme Petsamon alueen ja Porkkala tuli antaa vuokralle. Lisäksi Suomen oli maksettava mittavat sotakorvaukset. Jatkosodan välirauhanehtoihin kuului myös saksalaisten joukkojen karkottaminen maasta, mikä johdatti Lapin sotaan syyskuusta 1944 kevääseen 1945. Taistelujen jaloista Pohjois-Suomesta siirrettiin yli 100.000 ihmistä Ruotsiin ja muualle Suomeen.

Jatkosodassa kuoli 65.000 ja haavoittui 158.000 suomalaista. Lapin sodassa kaatui noin 800 ja haavoittui 3.000, pääosin miinoihin. Niiden raivaaminen jatkui vielä vuosia.

Naiset sodassa

Sota-aikana naiset tekivät suureksi osaksi kaikki maatilatyöt ja vieläpä naapurinkin työt suruviestin kohdattua perheen. Naisia tarvittiin myös sotatarviketuotannossa ja kansanhuollossa. Sotien seurauksena 20.000 naista jäi sotaleskeksi ja 12.400 lasta orvoksi.

Sotilaskotiliitto oli perustettu 1918 ja toimi sota-aikana keskeisenä osana armeijan huoltoa. Muutamia liiton jäsenistä kuoli sota-aikana, mm. puheenjohtaja ja kaksi sotilaskotisisarta partisaani-iskussa Kuusamossa. Järjestö toimii edelleen.

Lotta Svärd -järjestö toimi naisten maanpuolustusjärjestönä vuosina 1920–44. Siihen kuului enimmillään, vuonna 1943, noin 240.000 lottaa. Lotat tukivat merkittävästi puolustusvoimia lääkintä-, muonitus-, viestintä-, toimisto- ja ilmailuvontatehtävissä sekä kaatuneiden huollossa ja vapauttivat 25.000 miestä muihin tehtäviin rintamalla. Järjestö myös huolsi ja tuki sotainvalideja, sotaleskiä ja sotainvalideiden perheitä ja auttoi evakkoja näiden siirtymisissä.

8–16 -vuotiaita tyttöjä varten perustettiin tyttöosastoja. Näitä pikku-lottia oli jatkosodan lopulla lähes 50.000. He toimivat kotirintamalla avustavissa tehtävissä.

Sotavuosina kuoli 140 lottaa, joista puolet sairauksiin, loput rintamalla ja pommituksissa.

Moskovan rauhan ehtojen perusteella valvontakomissio vaati suojeluskunnat ja Lotta Svärd -järjestön lakkauttaviksi. Näin tehtiin marraskuussa 1944. Lottien perinnettä jatkaa Lotta Svärd -säätio. Sen kotipaikka on Tuusula, jossa myös sijaitsee Lotta-museo.

Naiset ovat olleet mukana vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä eri järjestöissä koko itsenäisyyden ajan. He toimivat nyt muun muassa Naisten valmiusliitossa, Maanpuolustusnaisten liitossa ja Sotilaskotiliitossa.

Pentti Väänänen

Tietoja kaatuneista Väänäsistä

VÄÄNÄSTEN SUKUPUUHUN nro 4 (1946) oli sukuseura-aktiivi Jorma Väänänen kerännyt Sotatapaturma-arkistolta tiedot kaikista kaatuneista Väänäsistä. Heitä oli 106. Omaisilta pyydettiin lisätietoja ja valokuvia, joita saatiin osalta. Julkaisu löytyy verkossa kirjoittamalla hakuruutuun 'Väänästen sukupuun 3-4.'

Näytteenä on yksi kuvasivuista. Sen jatkosodassa kaatuneet miehet olivat:

Jouko Uolevi, s. 1922 Helsinki, sähköasentaja, näyttelijä
Juho Armas, s. 1912 Eno, maanviljelijä, autoilija
Kauko Henrik, s. 1921 Vahviala, maanmittausharjoittelija
Lauri, s. 1919 Varpaisjärvi, työskenteli kotitilalla
Lauri Antti, s. 1921 Värtsilä, lukiolainen
Onni Johannes, s. 1921 Eno, työskenteli kotitilalla
Onni Juho, s. 1914 Tohmajärvi, työmies
Otto Oskari, s. 1910 Tohmajärvi, maanviljelijä
Paavo, s. 1918 Iisalmi, kirvesmies

Jouko Uolevi
Väänänen

Juho Armas
Väänänen

Kauko Henrik
Väänänen

Lauri Väänänen
synt. 21. 9. 19

Lauri Antti
Väänänen

Onni Johannes
Väänänen

Onni Juho Väänänen

Otto Oskari
Väänänen

Paavo Väänänen
synt. 27. 7. 18

Kaikki Suomen sodissa 1939–1945 kaatuneet tai haavoihin kuolleet miehet löytyvät sivustolta sotasampo.fi. Sivusto on yksi digitoituja arkistomateriaaleja yhdistelevisistä samposivustoista, joita ylläpitävät Aalto-yliopisto ja Helsingin yliopisto. Kalevi Väänänen on

koonnut kaikki sotasampo.fi-listan Väänäset omalle listalle, joka löytyy seuran kotisivuilta sukututkimus-osiossa:

www.vaanastensukuseura.fi/sukututkimus/kaatuneet

Kuvassa näyte luettelon alusta.

Väänänen n. Aari	Korpraali	22.09.1912 Nilsä	07.12.1939 Uomaa, Impilahti	27	Jalkaväkirykmentti 38, I. pataljoona, 3. komppania	Kaatui, ruumis jäljellä tai tuhoutui	Siilinjärvi, Siilinjärven sankarihautausma- a	maanviljeli- jä	0
Väänänen n. Aaro	Sotamies	15.04.1922 Kuopion mlk	23.06.1944 Karjalankylä	22	Jalkaväkirykmentti 4	Kaatui, ruumis jäljellä tai tuhoutui	Kuopio, Sankaripuisto	työmies	0
Väänänen n. Aatu	Sotamies	17.09.1907 Sodankylä	28.06.1944	36	Jalkaväkirykmentti 27, 2. komppania	Katosi, julistettu kuolleeksi	Sodankylä	työmies	0
Väänänen n. Albin	Sotamies	08.08.1899	05.08.1941 Tuulosjärvi	41	Jalkaväkirykmentti 22, 7. komppania	Kaatui, ruumis evakuoitu ja haudattu	Mikkeli, Anttolan hautausmaa		
Väänänen n. Armas	Sotamies	23.05.1922 Eno	20.04.1942 Syyväri voimalaitos	19	Jalkaväkirykmentti 2, 9. komppania	Kaatui, ruumis evakuoitu ja haudattu	Joensuu, Eno		

Väänäset Lottina

Lotta Svärd -järjestön asiakirjat, kuten jäsenluettelot ovat Suomen Kansallisarkistossa Helsingissä. Niitä ei toistaiseksi ole digitoitu eli kiinnostuneiden on tutkittava niitä paikan päällä.

Verkoissa on kuitenkin tutkittavissa ja täydennettävissä Lotta Svärd -seuran ylläpitämä Lottagalleria. Se perustuu pääasiassa lottien jälkipolvien lähettämiin tietoihin ja kuviin.

Hakusanalla 'Väänänen' galleria kertoo toistaiseksi kahden lotan tiedot. Anna Väänäsen pidemmät tiedot on lähettänyt hänen tyttärensä Marja Väänänen Oulusta, joka antoi tekstin kuvineen myös Väänästen sukupuulle. Hellin Polón, os Väänäsen tiedot edustavat gallerian suppeampia tietoja, joita on hivenen täydennetty Hellinin sukutiedoin.

www.lottasvard.fi/lottagalleria

jatkuu seuraavalla sivulla

→

Raahen sotasairaalassa talvisodan aikana. Anna Hallanoro toinen yläriivi, 3. vasemmalta.

Anna Väänänen o.s. Hallanoro

Aнна Elisabet Väänänen o.s. Hallanoro syntyi seitsenlapsisen perheen vanhimpana 4.12.1912 Kannuksessa.

Annan isä Matti Leander Holmlund, myöhemmin Hallanoro, oli töissä rautatien rakentajana ja ratamestarina Pohjanmaalla, joten perhe on asunut Kannuksessa, Oulussa, Nivalassa ja Tuomiojalle kunnes asettuivat Raahen v. 1932.

Perhe asui Velkaperällä omakotitalossa, joka vieläkin on olemassa. Pihalla viljeltiin

hyötykasveja ja navetassa oli pari lehmää, joille niitettiin heinää radan varrelta.

Anna Hallanoro valmistui kansakoulunopettajaksi v. 1939 Raahen seminaarista. Ensimmäinen opettajanpaikka oli Taivalkoskella Loukusalan kylässä syksyllä 1939. Sodan vuoksi koulu päättyi 10.12.1939 ja Anna palasi Raahen.

Anna oli liittynyt lottajärjestöön 28.10.1937. Loukusasta palattuaan hän työskenteli Raahen keskuskoululle sijoitetussa sotasairaalassa 14.1.1940 alkaen kunnes sairaala lopetettiin 12.5.1940.

Taivalkoskelle ei ollut paluuta, sillä sinne siirrettiin Karjalasta evakkoon joutunut opettaja, mutta Anna sai tilapäisen opettajan pestin Karjalasta Kiihtelysvaaran Uskalin koululta. Siellä hän viihtyi erinomaisesti vilkkaiden karjalaisten kanssa. Koulun päättyttyä 13.6.1941 Anna palasi Raahen. Kahden päivän päästä hänelle tuli määräys lähteä töihin sotasairaalan.

Aluksi kokoonnuttiin Limingassa ja seuraavana päivänä matka jatkui Pudasjärvelle, jossa valmisteltiin Kurenalan koulu

Kenttäsairaalat rintamalla olivat yksinkertaisia. Anna Hallanoro vasemmalla.

kenttäsairaalaksi. Matka jatkui Kuusamon Kurkijärvelle, jossa Kenttäsairaala 12 B toiminta jatkosodan sytyttyä alkoi.

Keskikesän v. 1941 Anna oli lääkintälottana KS 2 osastolla. Syyskesällä KS B siirrettiin rajan taakse Kiimasvaaraan. Sieltä syyspimeällä siirryttiin Tuhkalaan, josta talvella siirryttiin Sohjanaan. Osastoja siellä oli neljä.

Anna Hallanoro kotiutui rintamalta 30.12.1941. Mannerheim myönsi hänelle II luokan Vapaudenristin v. 1941. Myös kolme muuta Hallanoron sisarusta työskenteli sodan aikana lotta- ja muissa puolustustehtävissä eri paikkakunnilla. Vain nuorin pysyi vanhempien luona Raahessa.

Heti rintamalta palattuaan Anna Hallanoro asettui opettajaksi Muhoksen Korivaaran koululle ja sai sitten 1.8.1942 vakituksen opettajan paikan Ylikiimingin Alavuoton koululta. Aluksi koulua pidettiin Jalmari Väänäsen pirtissä ja myöhemmin Merilän pirtissä. Alavuoton kansakoulurakennus valmistui vuonna 1952. Eläkkeelle Anna jäi vuonna 1992.

Anna meni naimisiin Ylikiimingin Alavuoton Uudentalon Kalle Väänäsen kanssa

6.1.1946 ja muutti asumaan Uudentalon porsuakamariin.

Kun koulua pidettiin Merilän talossa, he muuttivat asumaan sen talon peräkamariin. Perheeseen syntyi vuonna 1948 poika Markku ja vuonna 1952 Marja. Anna synnytti molemmat lapsensa Raahen sairaalassa. – Marjan lapsuusmuistoja toisaalla tässä lehdessä.

Eläkkeelle päästyään vuonna 1972 Anna muutti perheineen Ouluun Lintulasta ostettuun osakehuoneistoon. Hän osallistui aktiivisesti eläkeläisten kerhotoimintaan ja matkoihin, jopa kolmeen ulkomaanmatkaan. Alavuotolle vuoden 1970 alussa Kiiminkijoen varteen rakennettu mökki oli yhteinen kesäviettopaikka.

Anna-äiti kävi viimeisen kerran mökillä kesällä 1997. Isän viimeinen kerta oli 1999. Viimeiset vuotensa he asuivat Oulussa Villa Viklo -hoitokodissa ja lopulta Hiironen vanhainkodissa Oulussa. Kalle Väänänen kuoli 3.12.2001 ja Anna Väänänen 91-vuotiaana 5.8.2004.

**Hellin Annikki
Polón,
os Väänänen**

Hellin Annikki Polón (o.s. **Väänänen**) syntyi 30.4.1907 Viitasaarella Juho Erkki Väänänen ja Nanni Marianne os. Möllerströmin tyttärenä. Hän menehtyi 24.5.1998 Helsingissä.

Hellin Polón, os. Väänästä Lottagalleria tarjoaa perustiedot. Ne julkaistaan tässä Lotta Svärd -säätien luvalla.

Koulutukseltaan Hellin oli filosofian maisteri. Vuonna 1938 hän avioitui Ruovedellä syntyneen pankkivirkailija Helle Polónin (1904–1958) kanssa. He saivat kaksi lasta, Juhani Edvardin (1943) ja Pentti Taunon (1946).

Hellin toimi viestilottana Päämajassa Mikkelissä lokakuusta 1939 huhtikuuhun 1940. Jatkosodan aikana hän toimi Viestipataljoona 1:ssä kesäkuusta 1941 huhtikuuhun 1942. Sodan aikana hänelle myönnettiin Päämajan muistoristi ja 2. luokan vapaudenmitali sekä 1939–1940 muistomitali.

Väänäslottia sukukirjoissa

Väänästen sukukirja -sarjan osissa on useita mainintoja lottina toimineista Väänästä. Kalevi Väänänen on koonnut seuraavat otteet. Lisäksi naiset palvelivat puolustusta mm. Punaisen ristin alaisina. Kotirintamalla työskentelivät lujasti kaikki kynnelle kykenevät.

Reittiön Väänäset -sukukirja

Alli Maria Kynäkoski o.s. **Väänänen**
s. 21.01.1917, Varpaisjärvi
† 05.08.2012, Varpaisjärvi
Sota-aikana Alli oli ilmavalvontalottana

Eino Armas Väänänen
* 26.07.1908, Alatornio † 14.03.1970,
puoliso **Vieno Emilia Haataja (Väänänen)**
ja tytär olivat Lotta Svärd -järjestön lottana
ja pikkulottana.

Sylvia ja Martti Hakkarainen

Sylvia Väänänen (Hakkarainen)
Kansakoulunopettaja
Isä: Aatami Väänänen (Taulu 775),
Äiti: Helmi Katariina Suhonen
s. 08.09.1917, Pielisensuu
† 15.12.1977

Suoma Ines Väänänen (Utriainen),
Opettaja
s. 22.08.1917, Nilsia, Sänkimäki,
† 23.09.1990
Toimi sodan aikana lottana

Kyllicki ”Ester Kyllicki” Pekkarinen
o.s. **Väänänen**, Opettaja
* 25.01.1919, Nilsia, Sänkimäki, † 19.04.2003
Talvisodan aikana Kyllicki oli
muonituslottana Heinolassa ja
jatkosodan aikana Siilinjärvellä.

Enni Inkeri Hallikainen o.s. **Kopponen**
* 26.07.1911, Viipuri
† 02.10.1997, Vantaa
Enni toimi sodan aikana lottana.
Enni Hallikaisen puolison Pentti Ilmari
Hartikaisen äiti oli Iida Maria Väänänen

Lea Raakel Lydia Loikkanen (Väänänen)
s. 1924, Säamingissä
Väänälän emäntä, sota-aikana ilmatorjunta-
lottana. Aviomiehensä **Yrjö Lennart**
Väänänen s. 1920, osallistui Jatkosotaan
ja Lapin sotaan alikersanttina.

Pohjois-Karjalan Väänäset -sukukirja

Jenny Alica Väänänen (Schildt)
s. 15.02.1901, Viipuri
Jenny o.s. Väänänen valmistui ylioppilaaksi
Viipurin Uudesta yliopistosta v. 1921.
Toimi hammaslääkärinä Sysmässä ja kuului
Lotta Svärd -järjestön johtokuntaan.

Varpasen Väänästen sukukirja

Aino Väänänen ja Herman Nokelainen

Aino Maria Väänänen, Emäntä
* 24.06.1921, Suonenjoki, Kärkkäälä
Sota-aikana tutustui lottana ollessaan
Herman Nokelaisen kanssa ja menivät
naimisiin jo sodan aikana.

Elsa Karttunen o.s. **Väänänen**
* 18.06.1899, Maaninka
† 03.03.1976
Kuului Lotta Svärd -järjestöön ja
myöhemmin Suomen Rintamanaisiin.

Sodan keskelle syntynyt muistelee

Kalevi Väänänen

OLI VUODEN 1940 helmikuun pimeä yö. Aamuyöllä 13. päivää vasten äitini Helmi meni metsän keskellä olevaan pieneen mökkiin ja synnytti minut. Näin hän on ker-
tonut. Samaan aikaan noin 20 km pohjoisem-
pana Neuvostoliiton sotilaskoneet pommitti-
vat Joensuuta.

Helmi Amalia o.s Lahti oli tullut vuon-
na 1937 Lieksan Osuusmeijerin meijeriköksi
Pohjanmaalta, Kauhajoelta. Ennen meijerikön
koulutusta hän oli toiminut mm. Jalasjärven
kunnansairaalassa apuhoitajana. Siltikään hän
ei halunnut hakeutua lääkäriin tai synnyttä-
mään sairaalassa.

Lieksassa äitini oli tutustunut paikallisen
osuusmeijerin autonkuljettajaan Tauno Antti
Väänäseen. He solmivat avioliiton Lieksan
Rauhalan pappilassa 15.4.1938. Heille syntyi
Lieksassa 24.2.1939 tyttövauva, Leila Anneli,
mutta hän kuoli kahden päivän päästä.

Suomessa syttyi talvisota 30.11.1939. Au-
tonkuljettaja Tauno Väänänen määrättiin
sotapalvelukseen ja joukkojen autonkuljet-
tajaksi. Helmi muutti Lieksasta Pyhäselän
Hammaslahteen Tauno Väänäsen kotitaloon
asumaan.

Isäni kotitalo sijaitsi Hammaslahden kylän
keskustassa. Tien toisella puolella on Ham-
maslahden Nuorisoseuran talo, josta kerro-
taan myös Suhmuran Santra -valssissa.

Talossa sijaitsi kylän puhelinkeskus, suu-
tarinverstaas sekä talon takana poliisien kiinni
ottamien juopuneiden ja rikoksiin syyllistyneiden
pidätystilat.

Poikalapsi sodan keskelle

Vaikka talvisodan ja myöhemmin jatkosodan
taisteluja käytiin Pyhäselän Hammaslahdes-
ta noin 80 – 100 kilometrin päässä, ei kylällä
paljoakaan huomannut, että Suomi oli sodas-
sa.

Helmin ja Taunon hääkuva

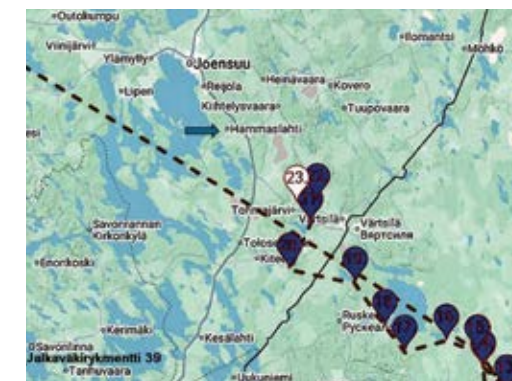
Tauno Väänänen v. 1938 - 1939

Tauno Väänänen taksiautoilijana

Talvisodan päättyttyä 13.3.1940, isäni pa-
lasi rintamalta, mutta ei autonkuljettajaksi,
vaan siirtyi rajavartijaksi Lieksan rajavar-
tiostoon.

Isäni Tauno Väänänen sairastui rajavartij-
tjän tehtävissä juuri ennen jatkosodan puh-
keamista 23.6.1941. Hänet siirrettiin ensin
Helsinkiin Tilkan sotilassairaalaan ja sieltä
takaisin Lieksan sairaalaan. Siellä hän kuo-
li 12.1.1942. Hänet on haudattu Pyhäselän
kirkon sankarihautaan.

Jalkaväkirykmentti 39. www.sotapolku.fi -sivustolta

Sotilaskantakortti		Erikseen, varaus:	
1. Väänänen, Tauno		Erikseen, varaus:	
2. Synt. 24.2.1939 Pyhäselä, Lieksa		Erikseen, varaus:	
3. Isä: V. Väänänen, äiti: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
4. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
5. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
6. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
7. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
8. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
9. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
10. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
11. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
12. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
13. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
14. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
15. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
16. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
17. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
18. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
19. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	
20. Vainaja: V. Väänänen, vaimo: A. Väänänen		Erikseen, varaus:	

Tauno Antti Väänäsen sotilaskantakortti

Tauno Antti Väänänen ja kirjoittaja

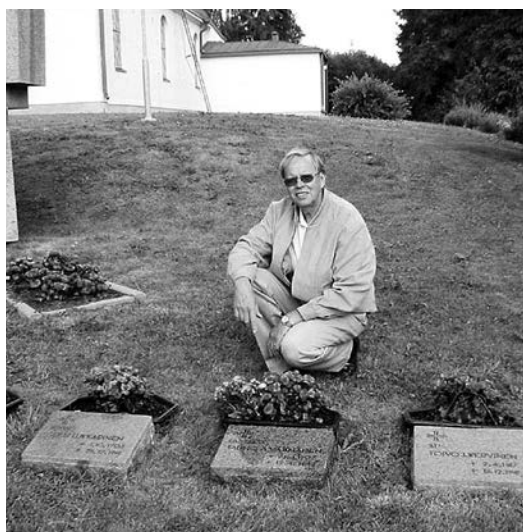
Sotien vaikutus ja muistikuvia lähellä taistelupaikkoja

Aikaisimmat muistikuvani Pyhäselän Hammaslahdesta alkavat, kun olin noin 3–4-vuotias. Muistan, kun sotilasjunat toivat Hammaslahden rautatieasemalle rintamalle menossa olevia sotilaita, jotka marssivat Väänästen talon ohi kohden Kiihtelysvaaraa ja taistelupaikkoja. Muistiini on jäänyt eräs marssirivistön johtaja, joka löi tahtia iskien piiskalla saapasvarteensa.

Samoin muistiini ovat jääneet illat ja yöt pienessä asuinhuoneessamme. Sodasta ei paljoakaan puhuttu, mutta se tuli konkreettisesti esille mm. niin, että joka yö ikkunan eteen vedettiin tummasta paperista taiteltu pimenysverho.

Samoin eräänä päivänä näin, kun lähellä silloista kotiani sotilaat poistivat läheisestä tienristeyksestä liikennemerkkit, joissa yhdessä viitassa oli teksti JOENSUU 23 KM.

Isäni kotitalossa, jossa minä ja äitini asuimme, asui vanhana emäntänä isäni äiti Eriikka Väänänen o.s. Karttunen, joka oli syntynyt 1871. Hänestä ja meidän suvustamme olen kertonut tarkemmin v. 2010

Tauno Antti Väänänen hauta Pyhäselän hautausmaalla. Kuvassa kirjoittaja.

julkaistussa kirjoittamassani ja taittamassani POHJOIS-KARJALAN VÄÄNÄSET -sukukirjassa.

Isäni äiti Eriikka (Riikka) oli jo vanha ihminen. Hänestä muistan vain, kun kerran kävin pitkän porstuaeteisen sivulla olevasta ovesta vanhan emännän puolelle. Hän katsoi minua ja kysyi: ”Kenenkäs poikia sinä olet?”

Väänästen talo Pyhäselän Hammaslahdessa

Poliisiurani alku

On toinenkin muistikuva samasta huoneesta. Kun äitini oli työssä Hammaslahden Kansanhuollossa, minä olin yksin kotona. Olin päästänyt kotiin kylässä asuvan nuoren pojan. Kun äitini tuli töistä, hän huomasi, että lipaston laatikosta oli poissa joitain arvokkaita esineitä. Kerroin äidille, että olin päästänyt sisälle edellä mainitun pojan.

Kotitaloamme vastapäätä, Hammaslahden Nuorisoseuran talon yläkerrassa asui poliisi, jolle äitini teki rikosilmoituksen. Poliisit hoitivat tehtävän niin, että paikalliset ”käräjät” pidettiin isäni äidin asumassa kamarissa. Minä noin 4-vuotiaana olin avainodistaja.

Tästä alkoi poliisiurani. Kun olin yksin kotona, tein vyöstä ns. rähinäremmin paitani päälle ja lähdin ulos. Kuinka sattui, että kotitaloni lähellä pensaikkoon oli sammunut vanha nainen. Koetin saada naista hereille, että olisin taluttanut hänet kotitaloni takapihalla olevaan putkaan, mutta en siinä onnistunut, joten menin pyytämään avuksi oikean poliisin Nuorisoseurantalon yläkerrasta. Hänen kanssaan tämä asia tuli hoidettua.

Varsinainen poliisiurani alkoi Tampereen poliisilaitoksella 1.4.1961 ja jäin rikosylikons-taapelina eläkkeelle 1.3.1998.

Jatkosodan aikaisen varusvarikon olemassaolon vaikutus elämäämme

Nukuin yleensä äitini vieressä sängyssä, mutta eräänä vuoden 1944 kevätyönä heräsin siihen, kun äitini oli jonkun miehen kanssa nukkumassa huoneemme lattialla. Ihmettelin asiaa, mutta äitini sanoi vain, että voin nukkua rauhassa.

Joulukuun alussa vuonna 1944 äitini synnytti minulle siskon Kaisu Tuulikin. Tämän jälkeen eräänä yönä heräsimme siihen, että joku mies pyrki asuntoomme, koputtaen ikkunaan, mutta äitini ei päästänyt koputtajaa sisälle.

Koetin myöhemmin lapsena kysyä äidiltäni, kuka oli siskoni isä, kun oma isäni oli kuollut 12.1.1942. En saanut äidiltäni kyselyyni vastausta.

Myöhemmin, äitini kuoltua 17.2.1975, sain Lauri-enoltani vähän enemmän tietoa. Lauri-eno oli palvellut jatkosodan aikaan Joensuussa sijainneella huoltovarikolla. Samassa

sotajoukkojen huoltoyksikössä oli palvellut myös pohjanmaalainen rakennusmestari, johon äitini oli ihastunut. Äitini oli luullut, ettei mies ollut naimisissa, mutta ilmeni, että oli hän. Silloin äitini oli sanonut, että hän kasvattaa itse tyttärensä ja katkaisi kaikki suhteet ko. mieheen.

Tämän enoltani saamani tiedon pohjalta koetin selvittää armeijan arkistoista, löytyisikö Joensuun huoltovarikolla palvelleista sotilaista henkilöä, jonka siviiliammatti olisi rakennusmestari ja kotipaikkana enoni kertoma kunta Pohjanmaalta.

Sota-arkiston vastaus oli, että pitäisi tietää etsittävän henkilön nimi ja syntymäaika, että voitaisiin antaa vastaus kyselyyni.

Sodat päättyivät, kaksi nimenvaihdosta

Suomen käymät sodat päättyivät 27.5.1945, jonka jälkeen elämä tasaantui.

Hammaslahteen tuli Tampereelta silloisen Messukylän aseman vt. asemapäällikkö, Joensuussa v. 1893 syntynyt Eero Kakkonen. Hänen vaimonsa oli kuollut vuonna 1943. Vaikka Eero Kakkonen oli 17 vuotta äitiäni vanhempi, solmivat he avioliiton Tampereella joulukuussa 1946.

Muutimme Pyhäselästä Messukylään, sitten isän töiden mukana Virroille Piilin asemakylään. Uusioperheeseen syntyi vielä neljä lasta, jotka kaikki äitini synnytti kotona, asemamiehen vaimon avustamana. Isäpuoleni ja äitini muuttivat minunkin sukunimekseni Kakkonen.

Kasvaessani yritin kysellä äidiltä tietoja isästäni ja heidän yhteisestä ajastaan, mutta vastaus oli, että ”mitä niistä vanhoista”. – Tässä taitaa olla tausta kiinnostukselleni sukututkimukseen.

Kun 30.12.1961 solmin avioliiton Aino Sinikka o.s. Pitkäsen kanssa, vihittiin minut sukunimellä Kakkonen, ja saman sukunimen sai Aino (k. 27.12.2017).

Isäni kuoleman jälkeen Helmi-äitini työskenteli Hammaslahden Kansanhuollossa.

Kuvassa Hammaslahden Kansanhuollon työntekijät 2.8.1945. Äitini pisimpänä takarivissä.

Halusin kuitenkin olla, en Kakkonen vaan Väänänen, joten Hämeen lääninhallituksen päätöksellä saimme sukunimekseni Väänäsen vuonna 1962. Niin lapsemme syntyivät Väänäksiksi.

Olen koettanut kantaa nimeä kunniallisesti, kuten lapseni ja lapsenlapsenikin. Hekin ovat antaneet oman panoksensa Väänästen Sukuseura ry:n toimintaan.

Kalevi Tauno Väänänen
rikosylikonstaapeli evp.

Väänästen Sukuseuran kunniajäsen

Amerikantädin luona San Pedrossa

TEKSTI Virpi Kalliola o.s. Väänänen KUVAT Virpi Kalliola ja kuvituskuva

FREDRIKA VÄÄNÄNEN syntyi 5.10.1891 Lampanjärvellä Peltomäellä. Hänen vanhempansa olivat Fredrik Vilhelm (Reittu Ville) ja Tiina Sofia (o.s. Mehtonen) Väänänen. Fredrika oli vanhin yhdeksästä lapsesta. Vuonna 1913 Fredrika karkasi Amerikkaan Jaakko Räsäsen kanssa. Isä olisi voinut estää lähdön, mutta totesi vaan: Menköön! Pariskunta meni kihloihin Kuopiossa ennen lähtöä. Fredrika palveli varakkaissa perheissä. Sodan aikana ja sen jälkeen täti lähetti lahjoituksina saamiaan vaatteita, koruja ja kenkiä sekä hankkimaansa Maxwell-kahvia peltipurkissa. Leskeksi jäänyt Fredrika meni uusiin naimisiin suomalais-syntyisen John Jacksonin kanssa. Molemmat avioliitot olivat lapsettomia. Minä tunsin hänet Frida Jackson-nimisenä. Hän kävi Suomessa useita kertoja. Loppuvuodesta 1972 hän muutti Suomeen. Täti kuoli 27.6.1974 Helsingissä.

TÄDILTÄ tuli kutsu Amerikkaan. Vasta perillä minulle selvisi, että täti oli tarkoittanut äitiäni kutsussa.

Mutta minä sinne matkustin. Täti oli ukkini Ville Väänäsen sisko, siis äitini Marja Aholan (o.s. Väänänen) täti. Vuosi oli 1972 juhannusaatto, olin 19 vuoden ikäinen ja kihloissa. Liityin Suomi-Amerikka seuraan, joka järjesti matkoja. New Yorkissa piti vaihtaa konetta ja lentoyhtiötä. Kennedyn kenttää kiersi bussi, jolla pääsi terminaalista toiseen. Lentoliput olivat Pan Amin kuoressa ja kun otin kuoren laukustani näyttääkseen kuljettajalle mihin terminaalin olin menossa, hän vain viitasi peremmälle. Lopujen lopuksi olin samassa terminaalissa, mistä olin lähtenyt, liput olivat TWA-lentoyhtiön. Ja aika kului, myöhästyisin jatkolennot! Lennot olivat kuitenkin myöhässä, oli hijacking eli konekaappaus-ten kulta-aikaa. Matkatavarat tutkittin joka huulipunahylsyä myöten ja jonot olivat sen mukaiset. Matka jatkui Boeing-747 -koneella.

Valtava kone, kolme+neljä+kolme penkkiä rivissä. Posliiniastiat, juomalasit ja painetut ruokalikat. Juomia, joita en osannut edes tilata. Tom Collins -drinkistä olin sentään kuullut! Matkaseurana oli erään sen ajan turkulaisen kangaskauppiiaan sukua, suomea puhuttiin.

Perillä Los Angelesissa ei minua ollutkaan kukaan vastassa. Onneksi suomalainen perhe huomasi hätäännykseni ja jäi auttamaan. Pyy-sivät lentokenttäkuulutusta. Minun piti tavata nimeni. Väänänen ei ollut helpoin: vii, ei with double dots, ei with double dots, en, ei with double dots, en, ii, en. Kuulutus tuli, mutta ei mitään vastausta. Perhe selvitti puhelinnumeron ja soitti puhelinkopista Fridalle. Oli odottanut seuraavana yönä. Ajanilmaus oli erilainen puolenyön aikaan. Perhe läksi viemään minut toiselle puolelle Los Angelesia. Onneksi oli Pacific Freeway, jota Cadillacilla ajella. Frida ei ollut erityisen ilahtunut yöllisestä tulostani, varsinkin kun hän ei odottanut nuorta tyttöä vaan äitiäni.

Fridalla oli komea neljän huoneiston talo kauniissa, vehreässä ja kumpuilevassa Los Angelesin satamakaupungissa San Pedrossa. Kolmessa huoneistossa oli vuokralaisia. Kaksi leskirouvaa Irma, Liisa ja John-herra (Jussi). Asunto käsitti ison sittingruuman, petiruuman, baatruuman ja kitsönin. Hae kitsönistä pleiti, pyysi tati. Woremeluunaa, potetuksia, tometuksia, stringbiinsiä ja aiskriimiä hain kaupasta. Olin lukenut englantia sen verran, että sain jotain tolkkua Fridan fingelskasta. Frida sairasti eitruusista eli nivelrikkoa (arthritis). Kivulias ja liikkumista vaikeuttava kaikella tavalla elämää hankaloittava tauti. Frida oli ollut pitkä, komea nainen, jota tauti kiusasi. Talossa oli myös kissa, jota harvoin näki sisällä. Kapinen iso kolli, johon piti harjata jotain pulveria.

Tädillä oli runsas ystäväpiiri ja hän järjesti minut mukaan moniin mielenkiintoisiin paikkoihin. Hän ei itse enää juurikaan liikkunut talostaan, mutta ystävät vierailivat usein. Tutustuin perheeseen, jonka tyttäret harrastivat tanssia, cha-cha-esiintymisasu

oli ihana hapsumekko, kuin Tanssii tähtien kanssa-ohjelmassa. Pääsin heidän mukaansa Kalifornian Anaheimiin Walt Disneylandiin, joka on alkuperäinen Disneyn suunnittelema huvipuisto ja hiukan pienempi kuin maailmankuulu Walt Disney World Floridassa.

Fridan ystäväperheessä oli Aila Suomesta vierailulla ja yläkerran Jussi ajelutti meitä San Diagossa eläintarhassa ja San Franciscon kuuluisaa Golden Gate -siltaa katsomassa. Paluumatkalla vierailimme San Juan Capistranon kaupungissa ylhäällä vuoristossa. "Seuraa pääskysiä Capistranoon" oli 1776 perustetun kaupungin mainoslause.

Highwayllä oli neljä kaistaa suuntaansa. Jussilta loppui gasoliini Cadillacista kesken matkan. Kanisteri kyllä oli mukana, mutta tyhjä. Saimme ohjeet olla ikkunat ja ovet lukossa, kun Jussi pujotteli neljän kaistan yli reunimmaiselle kaistalle, missä oli mahdollista liftata. Hän pääsi lähimmälle gasolin stationille ja takaisin. Taas neljän kaistan yli auton luokse ja niin pääsimme jatkamaan matkaa.

Teimme retken Lasikirkolle, jossa lukuisat kuuluisat parit on vihitty. Kirkon lasiseinistä oli huikeat näköalat Tyynelle Valtamerelle. Hollywoodissa kokeilimme käsien ja jalkojen kokoa kuuluisuuksien sementtisiin jälkiin. Kartan mukaan kiersimme Beverly Hills'in hienoston asuinalueen. Hollywood Forever -hautausmaalla oli kuuluisuuksien toinen toistaan komeampia hautauseleumia, erilaisilla hautakivillä varustettuja hautoja, tuhkattujen uurnahautoja ikään kuin muureina ja nurmikkoon upotettuina laattahautakivien alla, joiden yli voi ajaa ruohonleikkurilla.

Pääsin myös tutustumaan Marineland of the Pacific -vesipuistoon ja sen puhuviin delfineihin. Uimassa Tyynessä valtameressä

Hermosa beach'illä yritin opetella sukeltamaan jättiaaltojen alta ja väistelemään lautasen kokoisia, polttavia meduusoja. Tutustuimme ostoskeskukseen ravintoloihin ja kauppoihin. Ravintolassa ihmettelivät tapaan syödä veitsellä ja haarukka nurin päin, paikalliset paloittelivat ruokansa ensin ja veitsi pantiin lautasen yläreunaan ja haarukalla pistettiin palaset suuhun. Pääsin myös sightseeingille vanhan höyrylaiva Queen Maryn satamaan Long Beach'illä.

Kävin matkamuuisto-ostoksilla Port of Call -kujilla, kävelymatkan päässä Fridan talosta. Tati ei olisi päästänyt kävelen, olisi pitänyt pyytää yläkerran Jussia kускаamaan, mutta vakuutin pärjääväni päivänvalossa, kun lupasin olla tekemättä tuttavuutta kenenkään kanssa. Arton, joka oli myös vierailulla Suomesta, ja paikallisen Mirjan opastuksella lähdettiin tutustumaan yöelämään upeaan diskoon, mutta oli varhaista ja ei ollut vielä muita asiakkaita. Big Boy -hampurilaisketjun ravintolassa sentään herkuteltiin. Kun tulín yhdentoista ajoissa kotiin, Frida istui huolissaan odottamassa.

Olisin päässyt Meksikon puolelle Tijuanan kaupunkin Askon perheen mukana, mutta siihen Frida ei suostunut. Hän oli vastuussa minusta, rajaseutu ja rajanylitys olivat vaarallisia.

Amerikan itsenäisyyspäivänä 4.7. Jussi toi Kentucky Fried Chicken -picnic-aterian, jota syötiin samalla kun katseltiin ilotulituksia. Kaduilla ja puistoissa oli ihmisiä ja ilotulitepatoja räiskyi joka puolella.

Kiitollisena Frida-tädille hienosta muistoriikkaasta matkasta.

Virpi Kalliola os. Väänänen

Virpi Kalliolan kirjoitus osallistui edellisessä Väänästen sukupuussa julistettuun kirjoituskilpailuun (Tilannetarina-sarja) ja saa julkaistaville kilpailuteksteille luvatus pienen kirjoituspalkkion.

Kilpailu jatkuu vielä vuonna 2026. Ks. Väänästen sukupuu 32/2024 s. 30.

Lapsuus Alavuoton koululla

TEKSTI JA KUVAT Marja Väänänen

MINÄ OLIN aina kyläläisille koulun Marja. Synnyin vuonna 1952 kun Alavuoton koulu valmistui. Äitini Anna oli raahelainen, ja oli vuonna 1942 saanut vakituisen opettajan viran Alavuotolta. Hän oli mennyt naimisiin Alavuoton Uudentalon nuorimman pojan Kalle Väänäsen kanssa.

Koti koululla

Meillä oli koululla neljän huoneen asunto, oli makuuhuone, olohuone, huone, jossa äiti istui illat tarkastamassa oppilaiden vihkoja, ja kun siellä oli myös radio niin huonetta kutsuttiin Ratiokamariksi. Keittiön yhteydessä oli pieni huone, jota kutsuttiin Arjan kamariksi. Kun minä olin pieni, meillä oli Arja-niminen apulainen. Myöhemmin minä nukuin siellä huoneessa, jossa myös ruokailtiin. Olohuoneen soutuolissa minä istuin isän sylissä iltaisin kuuntelemassa radiosta vaikkapa Kankkulan kaivoa. Joskus mietin miksi en koskaan istunut äidin sylissä. Mutta äidillä oli aina koulutöitä.

Kun meille harvoin tuli vieraita, olohuoneeseen katettiin kahvit, kerran jopa kansakoulun tarkastajalle, joka yöpyi meillä. Isä hoiti seurustelun kuten aina ja ujompi äiti tarjoilun.

Jouluna olohuoneeseen tuotiin plyyssimatto ja nurkkaan pystytettiin joulukuusi. Äiti halusi tuuhean paksuoksaisten kuusen kuten minäkin nykyään. Aina äidille kelpaavaa ei heti löytynyt.

Koulun joulujuhlaan tulivat kaikki kynnelle kykenevät kyläläiset. Jouluohjelmassa oli perinteinen jouluvankeliumi, yhteislaulua ja näytelmä. Jaettiin joulukortteja ja opettaja sai aina lahjan. Toinen merkittävä juhla oli

Markku-veli koulurakennuksen edessä.

äitienpäivä, jolloin kaikkien äitien rintaan kiinnitettiin oppilaiden askartelema kukka.

Isän mukana menin iltaisin Väänäville. Sitten en enää päässyt mukaan, kun näin painajaisia kuulemistani sotatarinoista. Pimeään pelko jäi myös tapahtumasta, kun kotimatalla humalainen kylän mies hyökkäsi isän kimppuun. Juoksin Uuteen taloon ja istuin hiiren hiljaa pirtin penkillä enkä kertonut mitään.

Luulen, että olin 5-vuotias, kun tajusin, että osaan lukea. 6-vuotiaana menin kouluun, koska kasvatusneuvolan testissä tajusin mihin päin lippu hulmuu, kun tuulee. Myös ystäväni Tuula oli yhtä neuvokas. Äiti opetti 1–3 luokkia ja lisäksi myös kaikkien laulua ja tyttöjen käsitöitä. Minua ei koskaan kiusattu koulussa, vaikka olin opettajan tyttö. Olinhan myös Väänänen, kuten melkein kaikki muutkin.

Minä sairastin pienenä kaikki rokot ja kiertävät taudit ja lisäksi olin ihottumainen ja allerginen. Äiti oli sairastanut pienenä espanjantaudin, joten hän pysyi terveenä.

Terveysisärien tulo koululle tiesi kamalaa rokotusta. Toinen kauhistus oli hammaslääkäri, jolloin piti matkustaa Ouluun. Tie Ouluun oli mäkinen ja mutkainen ja minä olin pahoinvoiva.

Lasten touhuja

Tuula ja Katri olivat parhaita ystäviäni, joiden kanssa leikittiin kotileikkejä tai lutrattiin saunarannassa ja huuhdottiin pyykkiä äitien apuna. Koko kylän lapsilauma kävi uimassa läheisessä Lammin kaarteessa, jossa Kiiminkijoki muodosti sopivan poukaman. Vanhempia ei ollut mukana, mutta onneksi katsottiin toinen toistemme perään. Heinätöissä oltiin mukana polkemassa heiniä ladossa tai haravoimassa. Minä olin aamu-uninen joten ehdin tavallisesti sopivasti vasta päiväkahville niitylle.

Kun minä olin pieni, meille otettiin kissa. Veljeni ja serkkuni kantoivat sen kassissa kotiin. Nöpostiina oli meille hyvin rakas vaikka se saikin pentuja joka vuosi, jotka toimitettiin kissojen taivaaseen. Nöpostiina kuoli vanhuuteen noin 13-vuotiaana. Kerran meillä oli elättinä myös varis jota ruokittiin piimällä. Kun se tuhosi naapurikaupan ulkokukat, veljeni kuljetti sen metsään. Kun veljeni palasi, varis oli odottamassa.

Talvisiin hiihdimme läheisellä ladulla ja merkittävin urheiluosaavutukseni oli voitto 1.

luokan hiihtokilpailuissa. Muistan vieläkin miten lujaa hiihdin. Kerran Laskiaisena koko kylän nuorisio laski mäkeä reellä maantiellä. Jokitörmässä oli myös hyppymäki rohkeimmille. Koulun kentällä pelattiin iltaisin pesäpalloa ja kerran innostuimme jalkapallosta ja haastoimme naapurikylän koulun oppilaat oteluun.

Veljeni Markku oli minua neljä vuotta vanhempi ja hän meni Raaheen oppikouluun 11-vuotiaana mummon hoiviin. Vain kesäisin ja loma-aikoina hän oli kotona. Kun Ylikiiminkiin tuli kunnallinen keskikoulu, me molemmat kävimme sitä ja jatkoimme sitten Ouluun kouluun.

Intohimo lukemiseen

Äiti ja isä lukivat meille aina sunnuntaisin ääneen kirjaa. Mieleeni on jäänyt miten jännittävä oli Lassie-koiran seikkailut. Jouluksi ja syntymäpäivälahjaksi sain aina kirjan esim. Tiina-sarjaa tai Ursula-sarjaa. Hyvin pian olin lukenut myös koulun kirjaston kirjat, kuten pojille tarkoitettut Samoilija Erkki, Painija Olli ja Hiihtäjä Heikki.

Halusin tulla urheilijaksi kirjojen innoittamana. Lainasin ystäväni Tuulan kotoa Pekka Lipposen seikkailuja, Jerry Cottoneita ja muita seikkailukirjasia. Myös kalakääräen olleet Perjantait ja Nyyrikit kelpasivat. Serkkuni Juhani ajoi Oulussa autoa, jolla kuljetti lehtiä ja toi meille aina viikonloppuna lukemista. Kun itse olin vielä Alavuodon koulussa ja ystäväni

Kirjoittaja muistelee lapsuuden uimaretkiä Alavuodon uima-alueella kesällä 2025

Anneli oli jo kirkonkylällä koulussa, hän toi kirjastosta minulle mm. Viisikko-kirjoja.

Meillä kesää viettävät serkut olivat myös ahkeria lukijoita ja istuimme koulun katolla lukemassa. En enää muista miksi piti olla katolla, vaikka sieltä oli kyllä hyvä näkymä koko Alavuodon kylään.

Meillä kotona oli kirjakaappi, jossa oli kiertävien kauppiaiden myymiä tietosanakirjasarjoja ja muitakin kirjoja, kuten tietoja sodissa menehtyneistä tai sodan tuhoista. Kaapissa oli myös kunkin vuoden kuuluisin kirja esimerkiksi Sally Salmisen Katriina. Äitini ei kirjoja lukenut, mutta isä oli ahkera lukija ja sai joka vuosi Pääntalon uusimman kirjan lahjaksi. Veljeni ei halunnut lukea, vaikka yritin pakottaa.

Vanhempieni kuoltua kuljetin tämän kirjaston itselleni ja minulla oli Lundia-hylly seinän pituudelta täynnä kirjoja. Muuttaessani pienempään asuntoon luovuin melkein kaikista kirjoista, mitä olen katkerasti katunut. Selitän tapahtuneen sillä, että olen kirjapölylle allerginen, mikä on aivan totta. Nykyään luen kirjastosta vain uudet kirjat ja vanhempia kirjoja vain kuuntelen. Mutta kun lukee kirjoja, ei tunne itseään koskaan yksinäiseksi.

Alavuotto pysyy mielessäni lapsuuden ja nuoruuden turvallisena kotipaikkana. Vaikka välillä olen etääntynyt sieltä, aina voin palata muistoissa ja muisteluissa vanhojen ystävien kanssa yhteiseen lapsuuteen ja nuoruuteen.

Hirvimäen Väänäset -sukukirjan vaihteita mukana olleen silmin

TEKSTI Tuija Väänänen

Sukukirjan julkistushetki vuosikokouksessa Jyväskylässä 15.3.2025. Työryhmästä mukana Jari Väänänen, Kalevi Väänänen ja Tuija Väänänen. Pohjatyön tehnyt Reetta Väänänen ei päässyt paikalle.

Väänästen Sukuseuran vuosikokouksessa maaliskuussa 2025 vietettiin samalla Hirvimäen haaran sukukirjan julkistajaisia. Hyvältä tuntui!

KIRJAN ALKU ja perusta oli Reetta Väänäsen sukututkimuksessa. Reetta oli alkanut tutkia miehensä Toivo Väänäsen sukua jo 1980-luvulla. Hän kokosi tietoja mikrofilmeiltä ja -korteilta ensi alkuun vihkoihin ja myöhemmin siirsi tiedot tietokoneelle. Vihkoja on mittava määrä! Kun tiedoista alettiin koota kirjaa, Reetalla oli koossa tietoja Hirvimäen Väänäsistä 1800-luvun loppupuolelta ja osittain jopa 1900-luvun puolelta. Hänellä kirjan tekemiseen tuli tauko terveydellisistä syistä ja lopulta kirjan kokosi Kalevi Väänänen. Työryhmässä on alusta pitäen ollut

mukana Jari A. Väänänen. Kirjan lopullista versiota ovat olleet työryhmässä myös Juha Väänänen ja minä Tuija Väänänen. Prosessin loppuvaiheissa pidimme (etä)kokouksia ja kävimme sähköpostikirjeenvaihtoa kirjan etene- misestä.

Kirjaa varten koottiin tietoja ja tarinoita sukuhaaraan kuuluvilta, myös henkilökoh- taisilla yhteydenotoilla, myös erilaisista kirjallisista lähteistä (esimerkiksi sanomalehdet, historiikit), sukkokouksissa ja perinteisellä sukututkimuksella.

Mikkelin sukkokouksessa 2014 kuulin, että Reetta tekee Hirvimäen Väänäsistä su- kututkimusta ja sen jälkeen tapasimme en- simmäisen kerran. Tapaamisessa selvisi, että Reetan perhe ja minun perheeni olemme

kaukaisia sukulaisia, moninkertaisia serkkuja, joiden ensimmäiset yhteiset esivanhemmat ovat 1840-luvulta. Olin jo aiemmin saanut sukuseuralta sukutaulut, joiden avulla sukulaisuus oli helppo selvittää.

Kovin kauas eivät suvun jäsenet yleensä Kuopion ympäristöstä ennen 1900-lukua olleet lähteneet. Itselleni on sukututkimuksen myötä selvinnyt, että omat Väänäseni ovat asuneet Muuruvedellä 1800-luvun alusta saakka ja edelleenkin perhettäni ja lähisukuani asuu siellä. Kirjan myötä on myös selvinnyt, että myös muita kaukaisia sukulaisia asuu Muuruveden ja Juankosken alueella. Omat esivanhempani ovat olleet maaseudun tilantonta väestöä, joka ei ole kotipaikkakunnalta kauas lähtenyt. Vasta 1900-luvun puolella sukua on hajaantunut eri puolille Suomea.

Poikkeuksena on ollut ukkini sisko Maria, joka 1890-luvulla oli lähtenyt Pietariin ja mennyt naimisiin kivennapalaisen miehen kanssa. Tämän tiedon oli Mervi Väänänen (serkkuni Hannun vaimo) saanut selville. Miten Maria Pietariin päätyi, mitä hän siellä teki, siitä ei ole tietoa. Tulkintoja erilaisten

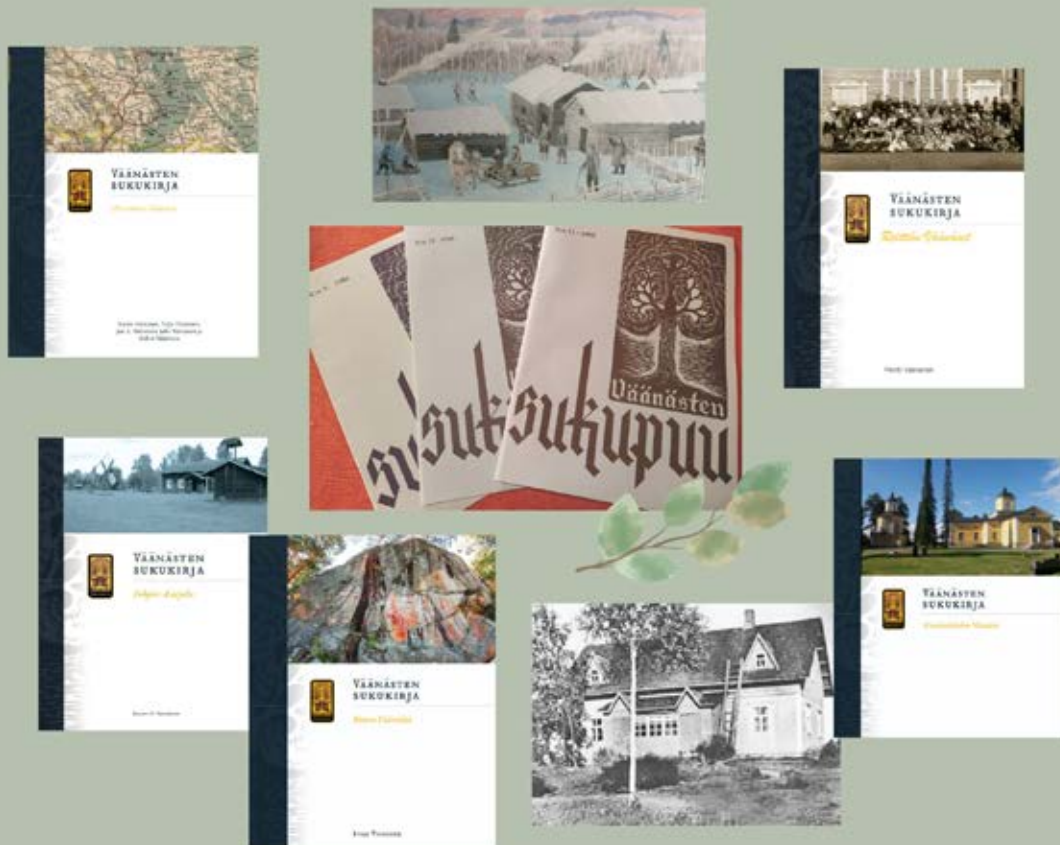
suomalaisväestöä Pietarissa koskevien tutkimusten perusteella toki voi tehdä.

Sukukirjan tekemisen myötä olen innostunut enemmän sukututkimuksesta ja olen tutustunut äitini isän ja setieni sodan aikaisiin vaiheisiin kantanorttien avulla sekä tutkinut henkikirjoja ja yrittänyt niistä saada selville, missä milloinkin on asuttu. Sukututkimuksen tekeminen vaatii aikaa ja paneutumista ja tietenkin innostusta. Sanoipa joku joskus, että sukututkimukseen voi ”hurahtaa”.

Hauska huomio kirjasta on ollut se, että tietyt etunimet esiintyvät sukupolvesta toiseen. Varhaisilla Anteilla, Marioilla, Hannuilla, Tahvoilla, Juhoilla ja Annoilla ja muilla on kaimoja suvun nykyisissä jäsenissä.

Sukukirjan prosessin aikana olen myös oivaltanut, miten tärkeää olisi kerätä tietoa aikaisemmilta sukupolvilta silloin, kun he vielä ovat elossa. Kun vanhempia sukupolvia ei enää ole, myös tieto ja tarinat jäävät unohduksiin.

*Sukukirjojen tiedot ja tilaukset:
www.vaanastensukuseura.fi/julkaisut*

Reetta Väänänen

- sukututkimusta jo vuodesta 1961

Reetta Väänänen. Kuva lainattu luvalla Mänttärin sukuseuran Niinipuu-lehdestä. Kuvaaja Marko Wahlström.

HIRVIMÄEN VÄÄNÄSET -kirjan sukutaulut pohjautuvat Reetta Väänäsen os. Hovin tutkimuksiin miehensä Toivo Väänäsen suvusta.

Reetta Väänänen on todella pitkän linjan sukututkija. Vuonna 1961 hänen isänsä sai 50-vuotispäivänään onnittelun, joka sisälsi sukuuun. Sen tutkiminen oli tyttärestä hyvin kiinnostavaa. Samoin olivat olleet monenlaiset tarinat, joita varsinkin Reetan molemmat mummit kertoivat. Hän alkoi itsekin harrastaa kirjoittamista ja ennen pitkää myös sukututkimusta.

Reetta osallistui 1970-luvulla Kuopion kansalaisopistossa sukututkimuskurssille, jota veti Toivo Pietikäinen. Kurssi kesti kolme vuotta ja siihen sisältyivät mm. vanhat käsilat. Kurssilaiset harjoittelivat myös tekemällä Tavinsalmen asutustutkimuksen, joka sittemmin on digitoitu Suomen sukututkimusyhdistyksen sivuille.

Pohjois-Savon sukututkijat perustivat yhdistyksen vielä 1970-luvulla, ja Reettakin liittyi jäseneksi. 1990-luvulla hänet valittiin hallitukseen. Hänestä tuli erityisesti retkiorganisaattori. Kaikki savolaiset pitäjät on koluttu ja käyty niin länsi- kuin etelärannikolla, samoin Kansallisarkiston toimipisteissä ja osallistuttu joukolla vuotuisille sukututkimuspäiville. Yhdistyksen väki antaa tästä

toiminnasta Reetalle 10+ pistettä. Toisekseen Reettaa kiittää osaavasta avuliaisuudesta; ”Jos sinulla on sukututkimusongelma, kysy vain Reetalta, hän auttaa!”

Ennen *Hirvimäen Väänäset* -sukukirjaa Reetta Väänänen on ollut mukana Tulkin, Mänttärin, Hovin (Ståhlberg) ja Paavolan sukujulkaisujen teossa ja tutkinut laajemminkin kotiseutunsa Vehkalahden ja Sippolan sukuja. Hänellä on siis hallussaan

huomattavan laajat esipolvitaulut.

– Nuorempana harrastin aktiivisesti suunnistusta. Siinä ja sukututkimuksessa on yhteistä löytämisen ilo, on Reetta Väänänen todennut.

Kun Suomen sukututkimusseura järjesti Sukutarina-kilpailun, Reetan kirjoitus *Matkat mummolaan* sijoittui kolmanneksi. Kirjoitus julkaistiin myös Väänästen sukuuussa 2024. (Ja Sukuuussa 2021 on Reetan kirjoitus omaishoitajuudesta.) Oman yhdistyksensä aloitteesta aloitteesta Suomen sukututkimusseura myönsi Reetta Väänäselä sukututkimuksen asnsiomitalin vuonna 2021. Savon sukututkimusharrastajat ry myönsi veteraanelleen kunniajäsenyyden keväällä 2025. Ensi vuonna hän täyttää hyvissä hengen voimissa 90 vuotta.

RM

Teksti perustuu Reetta Väänäsen antamiin tietoihin sekä Savon Sukututkimusharrastajien lehteen 2020 / Kaija Heiskanen ja Niinipuu-lehteen 2013 / Marko Wahlström.

In memoriam sukuseuran kunniajäsen,

Pertti Väänänen 13.3.1942 – 19.9.2025

KERRON tätä isäni tarinaa nyt hyvin pitkälti ulkomuistista siten kuten muistan isäni asioita minulle kertoneen.

Isäni Pertti Väänänen syntyi Ilkka ja Anni-Tytti Väänäsen vanhimaksi lapseksi jatkosodan aikana Helsingissä 13.3.1942. Pertin äiti oli kieltenopettaja ja toimi siskojensa kanssa lottajärjestössä ja Ilkka oli lääkärinä rintamalla sotasairaalaissa.

Isäni kertoi joitain muistoja sodan ajalta, vaikka hän olikin hyvin nuori. Suurimman osan ajasta ja erityisesti Helsingin pommitusten ajan isäni ja hänen perheensä viettivät Sammatissa Pertin isovanhempien aikanaan hankkimalla Kukkanien huvilalla. Erityisesti Pertti muisti, että huvilalla kasvatettiin perheen lihantarpeeseen sodan aikana kaneja. Huvilalla kävi myös useita Helsingin kulttuuripiirien jäseniä, isovanhempani ja heidän lapsensa olivat aktiivisia Helsingin kirjallisuus- ja musiikkipiireissä.

Sodan päätyttyä perhe muutti Rovaniemelle Ilkka Väänäsen toimiessa Lapin lääninlääkärinä ollen mukana rakentamassa läänin terveydehuoltojärjestelmää uudestaan sodan jälkeen. Isäni kävi silloisen peruskoulunsa Rovaniemellä. Isoisäni Ilkka Väänänen oli erittäin viehtynyt Lappiin ja lappalaisiin ja tartutti saman kiinnostuksen myös lapsiinsa kuten Perttiin. Nuorena Pertti oli isänsä lailla partiojärjestön aktiivinen jäsen ja he osallistuivat myös usean eräkämpän rakentamiseen pitkin Inarijärven itä- ja pohjoispuolta. Pertti ja hänen isänsä kertoivat usein lappalaisten kyvystä liikkua hiljaa maastossa mitä ihmeellisimmässä säässä. Usein paikallisia ilmestyi heidän leirinuotiolle yllättäen keskellä ei mitään kaamoksen pimeydessä rupattelemaan niitä näitä.

Lapin ajasta Ilkka Väänäsen lapsille jäi hänen hankkimansa kesäviettopaikka Inarinjärveltä. Pertti vei meidät lapsetkin sinne

useana kesänä nauttimaan kesästä. Halusipa hän, että koemme myös Lapin talven, joten 1987 hiihtolomalla lähdimme käymään Inarissa. Talvi oli kylmin miesmuistiin ja torpassa Inarijärven saarella oli sinne tullessa -37 astetta pakkasta. Itselleni jäi mieleen matka Inarinjärven jäällä moottorikelkan reessä ja isän leveä virne, vaikka me muut olimme aika jääpuikkoja. Ei ollut ensimmäinen kerta kun hän koki oikean talven pohjoisessa.

Pertti siirtyi koulujen jälkeen opiskelemaan Helsinkiin yliopistolle ja valmistuttuaan kemian opinnoista pääsi töihin Helsingin Pitäjänmäellä silloin toimineeseen Orion-yhtiöön. Vuonna 1981 Pertti väitteli filosofian tohtoriksi Helsingin yliopistolla virusten ja punasolujen kemiasta ja sai myöhemmin vielä dosentuurinkin. Orionilla hän tapasi äitini Tertun ja perusti hänen kanssaan perheen. Tertun poika Harri oli Pertille kuin oma poika ja perheeseen syntyi vielä kaksi rasvilliä, minä 1973 ja Tero 1975.

Asuimme alkuun Helsingin Pohjois-Haagassa, mutta kun Orion -yhtymän toimintoja siirrettiin Espoon Olarinluomaan, ostivat Pertti ja Terttu kerrostaloasunnon Espoon Olarista. Silloinen koti oli lähellä kouluja ja kauppia ja alue oli nuorta. Harri kävi vielä koulua Helsingin puolella ja muistan kuinka hän juoksi läheltä ohi menevälle bussille yleensä ehkä hieman myöhässä. Minun ja Teron koulu taas oli aivan naapurissa, kun astui kotipihalta ulos niin itse asiassa oli koulun pihalla. Pertti matkusteli paljon töidensä vuoksi ja äiti piti meistä huolta oman työnsä ohessa. Muistan isän tuoneen matkoiltaan meille jotain aina mukanaan.

Pertti ja Terttu pyrkivät yhdessä tekemään lastensa elämänmatkasta mahdollisimman hyvän ja tulevaisuutta ajattelevan. Harri on meistä se rauhallinen ja me kaksi nuorempaa olimme sitten ehkä vähän vilkkaampia ja viiletimme pitkin Olarin katuja.

Ensimmäisten kotitietokoneiden tullessa markkinoille 1980-luvun alussa hankkivat Pertti ja Terttu ensimmäisen kotitietokoneen ZX Spectrumin Harrille. Me nuoremmat veljet saimme sitä myös käyttää ja myöhemmin vanhemmat hankkivat myös toisen samanlaisen meille. Pertti opetteli ohjelmoimaan tuota tietokonetta ja teki siihen meille erilaisia läksyjä kysyviä ja kieltä opettavia tietokoneohjelmia, joilla koulunkäyntiä yritettiin vähän houkutella mielekkäämmäksi villikoille. Pertti ja Terttu olivat koko työuransa hyvin paljon tietokoneiden kanssa tekemisissä ja pysyivät hyvin kehityksen mukana kouluttaen itseään niiden tehokkaaseen käyttöön. Kaikki heidän aikalaisensa eivät halunneet opetella tietoteknisiä asioita kuten he.

Jäätyään eläkkeelle Orionin palveluksesta Pertti jatkoi sidosryhmätoimintaansa, jossa oli ollut aktiivinen jo työaikanaan. Lions-toiminta ja paikallispoliittiset sidosryhmät olivat hänelle tärkeitä ja hän viihtyi toiminnassa mukana. Myös taloyhtiön hallitustoiminta ja lasten koulujen johtoryhmät olivat hänelle mieluisia tapahtumia. Kun me lapset lähdimme opiskelujen ja perheiden perässä maailmalle viimeistään 2000-luvun alkupuolella, muuttivat Pertti ja Terttu Keravalle, josta ostivat itselleen kerrostalokolmion eläkepäivikseen. Pertti jatkoi sidosryhmätoimintaansa Keravalla paikallisissa toiminnoissa.

Lohjan Sammatissa oleva mökki oli Pertille erittäin tärkeä paikka. Mökin hän hankki isältään ostamalleen maalle vuonna 1973, minä opin kävelemään tuon mökin lattialla. Pertti ja Terttu viettivät kaikki kesänsä mökillä ja pitivät sitä yllä puuhastellen siellä kaikenlaista. Mökin rauhassa Pertti myös teki suuren osan sukututkimuksestaan. Nykypäivän tietotekniset ratkaisut mahdollistivat työn keskellä luontoa.

Nyt en muista milloin ensimmäisen keran huomasi Pertin olevan mukana suku-

tutkimuksessa, sitä hän kuitenkin harras-
ti vuosikymmeniä. Väänästen sukuseura oli
Pertille erittäin tärkeä yhteisö ja hän puhui
siitä usein kertoen uusista sukuyhteyksistä.
Pertti oli mukana sukututkimuksen käyttöön
otetussa DNA-kartoituksessa ja kertoi meil-
le lapsille sen saavutuksista. Hän oli mukana
useissa Väänästen sukuseuran julkaisuissa ja
piti asioiden selvittämisestä sekä niistä kirjoit-
tamisesta erittäin paljon. Pertti oli Väänästen
sukuseuran kunniajäsen ja oli saanut sukutut-
kimuksen muitakin tunnustuksia tekemäs-
tään työstä. Isäni teki sukututkimustyötä vii-
meiseen asti.

Pertti sai olla itselleen niin rakkaalla mö-
killä koko kesän vakavasta sairaudestaan
huolimatta työskennellen siellä mieliaskarei-
taan viimeiseen iltaan asti. Kävin itse hake-
massa vanhempani mökiltä kotiin Keravalle
7.9.2025. Isäni sai sairauskohtauksen muu-
tama päivä myöhemmin ja joutui sairaalaan.
Näytti siltä, että Pertti toipuisi ja pääsisi
kuntoutukseen, mutta illalla 19.9.2025, kun
läheiset olivat häntä käyneet tervehtimässä,

Pertin suuri sydän väsähti ja hän nukkui rau-
hallisesti pois ennen puolta yötä.

Tuon reilun viikon sairaalassa olon aikana
Pertille oli tärkeää kaksi asiaa, että Tertulla ja
perheellä on kaikki hyvin ja että sukuseura on
tietoinen tapahtuneesta. Tämä ehkä kertoo
siitä, kuinka tärkeää sukututkimus oli Pertille
vielä viimeisinäkin aikoina.

Haluan tässä samassa kiittää koko Vää-
nästen sukuseuraa ja sen aktiivisia jäseniä
siitä tarkoituksesta, jonka te annoitte isälleni
hänen jätettyään aktiiviyöuransa. Mökillä
tehtyjen käsitöiden ja perheen lisäksi sukuseu-
ra oli erittäin merkityksellinen Pertille ja piti
hänen terveyttään ja aktiivisuuttaan vaikeasta
sairaudesta huolimatta yllä viimeiseen asti.

Toivon teille kaikille ja sukuseuralle me-
nestystä ja onnistumisia sukujuuriemme kar-
toittamisessa vielä tulevaisuudessakin, vaikka
Pertti ei enää olekaan mukana muuten kuin
henkilönä sukulinjassa.

Pertin poika
Hannu Väänänen

Väänästen sukuseuran sukututkimustyön väistyvä vetäjä Pertti Väänänen seuranaan jatkajia:
Vas. Outi Pyymäki, Kalevi Väänänen, Vilma Väänänen ja Lea Väänänen.

In memoriam sukuseuran kunniajäsen,

Assar Väänänen 1932 – 2025

*”Aina on kuitenkin pilkahdellut
toivo paremmasta huomista.”*

NÄIN ISÄMME KIRJOITTI viimeisenä lau-
seenaan *Väänästen varsiteiltä* -kirjansa
alkutekstissä. Uskon, että tämä toivo tulevasta
paremmasta elämästä ja vahva pyrkimys sii-
hen, on ollut paitsi esi-isillämme, myös isäl-
lämme johtoajatuksena koko elämänsä ajan.

Väänästen sukuseuran kunniajäsen Assar
Heimo Johannes Väänänen kuoli Kempe-
leessä 30.10.2025. Hän nukkui rauhallisesti
pois korkean iän uuvuttamana hoivakodissa
93-vuotiaana. Häntä jäivät kaipaamaan vaimo
Sanna Maria Väänänen, o.s. Inkala (s. 1935),
kaksi poikaa ja kolme tytärtä perheineen sekä
lukuisat sukulaiset ja ystävät.

Isämme syntyi Ylikiiplingin Alavuotolla
3.4.1932. Hänen lapsuutensa sattui sota-
aikaan ja sitä edeltäviin vuosiin ja oli talou-
dellisesti erittäin niukkaa. Niinpä Assar-
poika joutui jo 11-vuotiaana, vuonna 1943
useaksi kesäksi paimenpojan tehtäviin. Vähi-
tellen iän karttuessa mukaan tulivat erilaiset
maa- ja metsätyöt. Puunuitostakin kertyi ko-
kemusta kymmenen kesän ajalta. Maaseudul-
la kasvaneella isällämme ei ollut valitettavasti
mahdollisuutta edetä opinnoissaan kansa-
koulua pidemmälle, vaikka kyvyt pitkällekin
edistyneisiin opintoihin olisivat varmasti riit-
täneet. Hänen omatoiminen opiskelunsa oli
kuitenkin monipuolista, esimerkkinä kone-
ja rakennuspiirustuskurssin suorittaminen.
Isämme perehtyi käytännön kautta moniin eri
ammatteihin, esim. 50-luvulla sähkölinjojen
rakentajana ja myöhemmin vakuutustarkasta-
jana. Hän oli myös hyvin taitava itseoppinut
kirvesmies.

Assar avioitui saman kylän tytön, Sannan
kanssa vuonna 1955. Nuori perhe asui ensin
Alavuoton Merilän talossa. Perheen kasvaessa
tuli halu päästä oman katon alle, joten isäm-
me rakensi perheelleen ensimmäisen oman
talon, Käpylän 50-luvun jälkipuoliskolla Yli-
kiiplingin Alavuotolle. Ajalle tyypilliseen
tapaan elinmahdollisuudet maaseudulla oli-
vat kuitenkin niukat. Isämme ymmärsi, että
parempien työtilaisuuksien ohella muutto
lähemmäs Oulua tarjoaisi meille lapsille pa-
remmat opiskelumahdollisuudet. Niinpä hän
osti tontin Kaakkurista, silloisesta Oulujoen
kunnasta, joka sijaitsi lähellä Oulun rajaa. Sii-
hen hän rakensi meille uuden omakotitalon,
Sannalan, jonne muutettiin v. 1965.

Vanhemmillemme Kaakkurin koti ja sen pihapiiri olivat erittäin rakkaita. He pitivät hyvää huolta sekä kodista että pihasta. He nauttivat monenlaisista puutarhatöistä ja saivat jopa kaupungin myöntämän pihapalkinnonkin. He asuivat kodissaan lähes 60 vuotta. Kodin lisäksi vanhemmillemme olivat tärkeitä myös kesäviettäpaikat Jokela Kiiminkijoen varrella sekä myöhemmin Järvelä Isovuottojärven rannalla. Molemmat sijaitsivat isän lapsuuden maisemissa Ylikiimingin Yli- vuotolla.

Vuodesta 1967 alkaen, aina eläköitymiseensä saakka, isämme toimi Oulun ev.lut. seurakuntayhtymässä monipuolisissa tehtävissä erikoisammattimiehen nimikkeellä. Päivätyön jälkeen isän työpäivät jatkuivat usein pitkälle iltaan kirvesmiehen töissä omakotitaloja rakentaessa. Niitä hän ehti rakentaa kymmeniä.

Isällämme oli todellinen taito hyppysisään. Hän teki käsillään kaikenlaista, mitä tarvittiin sekä oli myös etevä piirtäjä. Maalasipa hän jopa Kaakkurin kotimme eteisen seinälle suurikokoisen kuvan kotitiestämme taloineen. Ensimmäiset leikkikalumme, esim. puisen sinisen traktorin ja punaiset nukenvaunut, isämme valmisti itse. Näillä leluilla ovat myös meidän omat lapsemme ja jopa lastenlastenlapsetkin myöhemmin leikkineet mummulassa käydessään. Ne ovat meille aarteita. Samoin, kun tuli tarve esim. kirjahyllylle tai tuolille, isä ryhtyi toimeen ja teki ne itse. Onpa mielessäni myös kuva isästä istumassa poljettavan Singer-ompeelukoneen ääressä ompelemassa autoon istuinsuojia ja uusia sohvalustun päällisiä. Myös autojen rassaaminen oli tuttua puuhaa meillä kotona. Sen taidon hän halusi opettaa myös pojilleen hankkimalla esim. romuauton pihalle ihan sitä varten.

Isämme oli erittäin kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista. Hän toimi esim. monissa tehtävissä ay-liikkeen parissa, mm. pääluottamusmiehenä 20 vuoden ajan. Eläköitymisensä jälkeen isämme oli mukana ansiokkaasti myös kirkkovaltuustossa. Hänen

Isä sukututkimustyönsä ääressä viimeisenä syntymäpäivänään 3.4.2025, 93-vuotiaana

osuutensa esim. päätöksessä rakentaa Kaakkuriin kirkko, Pyhän Andraan kirkko, oli hyvin merkittävä.

Sukututkimus oli isällemme rakas harrastus ja jopa uusi päätyö eläköitymisensä jälkeen. Vuonna 1984 vanhempamme saivat tiedon Väänästen sukuseurasta, johon he liittyivät jäseniksi. Ensimmäinen osallistuminen sukkokoukseen oli vuonna 1987 sukuseuran 50-vuotisjuhlissa Runnilla. Siitä alkoi isämme pohjoisen Väänäsiin liittyvä sukututkimus. Työhön kuului lukemattomien tuntien viettäminen Oulun maakunta-arkistossa ja omassa työhuoneessaan. Lisäksi isä veti opinto- ja kylähistoriapiirejä Ylikiimingissä. Menestysellisen sukututkimustyön tekemistä auttoivat isän työskentelyn systemaattisuus ja erittäin hyvä muisti. Hän opetteli myös tietokoneen käytön asioiden dokumentointia varten. Isämme työ sukututkimuksen parissa kesti yli 40 vuotta, ja se vaati suurta kärsivällisyyttä paitsi

häneltä itseltään, myös äidiltämme. Isämme kutsuttiin Väänästen sukuseuran kunniajäseneksi vuonna 2002.

Isämme sukututkimustyö on johtanut moniin Väänästen sukua käsitteleviin julkaisuihin. Näitä ovat *Väänästen varsiteiltä: Väänäset Pohjois-Pohjanmaata asuttamassa vuosina 1560–1860* (2000), *Alavuoton asuttajia: kylähistoriaa 1610–2000* (2001) ja *Kivikaudelta euroon: Ylikiimingin kirkonkylän ja Hiltukylän historiaa* (2005). Vuonna 2010 ilmestyi *Väänästen varsiteiltä* -kirjasta laajennettu *Pohjan kansaa: Ylikiimingin Heikki Väänäsen alkuperää ja jälkeläisten levittäytymistä Pohjois-Pohjanmaalla* sekä 2019 *Väänästen sukukirja: Ennen Väänälää, Väänälä-epoksen osa I: Kysymyksiä maailmankaikkeuden ja elämän historiasta sekä Väänästen suvun vaiheita*.

Väänälä-eepos, osa I, on kalevalamittainen runoelma, jossa isämme pohtii maailmankaikkeuden syntyteorioita, ihmiskunnan kehitystä ja vaelluksia ulottuen kaukaisimpiinkin Väänäspirttien asukkaisiin. Syvällisesti asiaan perehtyen hän miettii eepoksessaan kaiken tarkoitusta. Kalevalamittaisella runomitallaan hän jatkaa myös ikivanhaa suomalaisten kansanrunoilijoiden ja runoilevien Väänästen perintöä. Eepoksen jälkimmäinen osa jäi isällämme kesken.

Isämme oli sisukas, ahkera, tarkka ja hyvin lahjakas monessa asiassa. Hän oppi jo lapsuudessaan, että kovalla työllä ja sinnikkyydellä voi pärjätä ja saada paremmat eväät elämälle. Tuota sinnikkyyttä ja itsensä sivistämisen tärkeyttä isämme korosti meille lapsillekin. Hänellä säilyi koko elämänsä ajan myös vahva uuden oppimisen ja itsensä kehittämisen palo. Hän oli kiinnostunut niin ajankohtaisista maailman tapahtumista kuin elämän perimmäisistäkin kysymyksistä. Hän ihmetteli,

mutta myös ymmärsi syvällisesti elämän aionutkertaisuutta. Hän puhui siitä usein tavatessamme.

Vanhempiemme avioliitto kesti yli 70 vuotta. He viettivät rautahääpäiväänsä kulu- van vuoden helmikuussa. Isä muistutti loppuaikoinaan meille lapsille useaan kertaan, että pitäisimme huolta äidistämme. Se oli hänellä päällimmäisenä mielessä. Kun lupasimme sen toistuvasti hänelle, hän sanoi jämäkään tapansa: ”Hyvä.”

Isämme teki sukututkimustyötään loppuun asti ennen sairaalaan joutumistaan heinäkuun alussa. Avoimelle tietokoneen ruudulle jäi keskeneräinen kirjoitustyö. Vielä sairasvuoteellaankin, jopa öisin, hän mietti kirjoitustaan ja kantoi huolta työnsä jäämisestä kesken. Hän esitti moneen kertaan toivomuksen kirjoitustyönsä jatkamisesta hänen jälkeensä.

Haluammekin kiittää lämpimästi Väänästen sukuseuraa korvaamattoman tärkeästä tuesta ja yhteistyöstä sekä myös kaikkia muita, jotka ovat edesauttaneet isämme sukututkimustyötä. Parhaat kiitoksemme siitä valtavasta merkityksestä, mitä Väänästen suvun vaiheiden pohtiminen ja selvittäminen antoi isällemme ja koko meidän perheellemme.

”Mitä sitä teille kuuluu?” kysyi isämme usein tavatessamme. Ikäväksemme emme enää voi kertoa sitä hänelle – muuten kuin sydämessämme ja mielessämme. Siellä hän pysyy aina.

Hyvästellessämme isällämme oli tapana kohottaa oikeaa kättänsä ja sanoa hymyillen: ”Koittakaahan pärjätä.” Siihen vastaamme nyt samoin kuin ennenkin: ”Kyllä me isä pärjätään.”

*Aina kuitenkin pilkahtelee
toivo paremmasta huomisesta.*

Aila Perämäki (o.s. Väänänen),
Assar Väänäsen tytär

Eero Väänänen 1949 – 2024

Tämä on Eero Väänänen muistokirjoitus, jonka ovat laatineet Eeron tyttäret.

ERO SYNTYI 20.9.1949 Siilinjärven Kehvolle Haapalahti-Uusitalon tilalle viisilapsisen perheen toiseksi vanhimpana lapse-
na. Hän kasvoi maatilan töiden ja maaseudun rytmien keskellä. Lapsuuteen kuuluivat niin juurikkaan ja lantun harvennus kuin eläinten hoito. Kanojen, sikojen, lampaiden ja hevosten kanssa riitti tekemistä. Eero oli aktiivinen ja työteliäs läpi koko elämänsä. Talvisin lapsuudessa rakennettiin niin luistinataa kuin hyppyriä mäenlaskuunkin. Kehvon kansakoulun jälkeen Eero jatkoi opintojaan Siilinjärven yhteislyseossa. Siellä hän menestyi hyvin liikunnassa, kuten voimistelussa ja erilaisissa yleisurheilulajeissa. Kuuluipa Eero myös luokkansa niin sanottuihin ”valiomiehiin”, jotka toimivat voimistelussa esimerkkinä muille.

Myöhemmin Eeron opintopolku vei Pohjois-Savon metsäoppilaitokseen Toivalaan, ja pian sen jälkeen Eero suoritti asepalveluksensa vapaaehtoisena Pohjois-Savon patteristossa Ylämyllyllä sekä aliupseerikoulun Lappeenrannassa. Maatalouden opinnot jatkuivat Muuruveden maamieskoulussa 1970–1971 ja Mustialan maatalousoppilaitoksessa, josta hän valmistui maatalousteknikoksi keväällä 1974.

Valmistumisen jälkeen Eero työskenteli kotitilalla työmiehenä ja työnjohtajana vuosina 1974–1997. Vuodesta 1976 alkaen tilan töissä mukana oli myös hänen veljensä Martti, ja sukupolvenvaihdos tehtiin vuonna 1986 Martin jatkaessa tilan isäntänä. Eero avioitui vuonna 1992 Ritva Hyvösen kanssa ja muutti asumaan Vuorelaan. Näinä vuosina perhe kasvoi kolmella tyttärellä. Vuonna 1992 syntyi Anna, myöhemmin 1994 syntyi Lotta ja

Mari vuonna 1995. Eero vietti paljon aikaa kotona lastensa kanssa heidän ollessa pieniä. Myöhemmin vuosinaan Eero teki erilaisia lyhyempiä työtehtäviä muun muassa yliopiston koe-eläinlaitoksella ja tutkimuspuutarhassa, Siilinjärven kunnalla, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksella sekä ISS:llä. Lisäksi hän kouluttautui kiinteistönhoitajaksi ja toimi Siilinjärven Tarina Golfissa kentänhoitajana.

Kiinnostus biologiaan ja kasvitieteeseen kulki mukana aina. Eero halusi myös välittää tätä osaamistaan tyttärilleen ja piti heille oppitunteja aina kasvien tunnistuksesta eläinten tunnistamiseen. Tätä hän tykkäsi harrastaa etenkin kesämökillä Soukkiossa, missä perhe vietti kesäänsä aina vuodesta 1992 alkaen. Tällöin mökki oli Eeron tädin Terttu Väänänen omistuksessa, jossa myös hän vietti paljon aikaa Eeron perheen kanssa. Soukkion tila oli ollut aiemmin osa Haapalahti-Uusitaloa. 1880-luvulla tontille rakennettiin nykyisinkin paikalla säilynyt päärakennus, jonka silloinen omistaja Eerik Väänänen rakennutti vieraille ja sisarusilleen. Nykyään kesämökin omistavat Eeron tyttäret ja paikasta on tullut tärkeä ajanvietepaikka koko perheelle.

Kuten varmasti kaikki Eeron tuntevat tiesivätkin, Eerolle metsästys oli elämän suurimpia intohimoja. Metsästysharrastus teki vaikutuksen jo Eeron ollessa 15-vuotias ja siltä tieltä ei paluuta ollutkaan. Lopulliseksi saaliiksi kertyi 80 hirveä ja tästä hän muistutteli ylpeänä aina viimeisiin päiviinsä asti. Metsästysretket ja yhteiset hetket luonnossa olivat tärkeitä paitsi Eerolle itselleen, mutta myös hänen lapsilleen, jotka kasvoivat mukana metsäreissuilla jo pienestä pitäen. Eerolle metsä oli paikka, jossa toimittiin aina luonnon säännöillä. Vaikka tyttäret eivät ehkä metsästyksestä vielä mitään ymmärtäneet,

jätti luontoyhteys kuitenkin heihin pysyvän jäljen ja paljon yhteisiä muistoja. Lisäksi Eero teki myös paljon hiihtomatkoja Lappiin ystävien, sekä perheensä kanssa.

Eerolle oli ominaista loppumaton uteliaisuus. Hän halusi ymmärtää kaiken, mikä eteen sattui ja olipa sitten kyse luonnonilmiöstä tai ihmisestä, Eero ryhtyi selvittämään asiaa perinpohjaisesti. ”Haappa kii-
karit”, kuului usein, jos horisontissa näkyi vene tai eläin, joka piti tunnistaa. Myös henkilöhistoria kiinnosti Eeroa valtavasti. Hänelle oli ominaista uppoutua täydellä antaumuksella niin Suomen entisiin presidentteihin, sotahistoriallisiin merkkihenkilöihin, kuin myös tyttäriensä poikaystäväkandidaatteihin.

Utelaisuuden rinnalla kulki vahva päättäväisyys ja tietynlainen jääräpääisyys. Kun Eero jotakin päätti, se myös tapahtui. Tämä piirre aiheutti toisinaan yhteentörmäyksiä etenkin tyttärien varttuessa, mutta ajan myötä se on näyttäytynyt myös arvokkaana perintönä: se tarkoitti, että harrastukset, retket ja yhteiset suunnitelmat toteutuivat ja niihin sitouduttiin

täysillä. Eero oli myös erinomainen verkostoituja. Hänellä oli ilmiömäinen nimimuisti ja hän löysi lähes jokaisessa tilanteessa jonkun tutun, ja jos tuttuja ei vielä ollut, Eero teki niitä. Vieraanvaraisuus oli Eerolle tärkeää. Hän piti yhteyttä vanhoihin tuttuihin ja järjesti tekemistä niin perheelle kuin myös heidän ystävilleenkin. Saattoipa hän järjestää jopa kokonaisen koululuokan mukaan hirvi-
jahtiin.

Vaikka Eero tunnettiinkin tiukasta kurinpidosta ja itsepäisyydestään, oli Eerolle humoristisuus ja vitsinkerronta osa persoonaa. Tämä oli Eerolle myös kantava voima aivan viimeisiin hetkiinsä asti. Erityisesti mieleen on jäänyt hetki, jolloin hautapaikka-asioita selvitellessään häneltä kysyttiin, kuka vainaja on kyseessä. ”No se on vasta tekkeytymässä”, kuului Eeron vastaus. Kun myöhemmin pohdittiin hautapaikka-asioita uudelleen, mietittiin hymyssä suin, pitäisikö nyt soittaa hautausoimistoon ja ilmoittaa, että ”nyt se olisi tekkeytynyt”.

Rakkaudella muistellen
tyttäret **Anna, Lotta ja Mari Väänänen**

Kirjakauppias Pietari Väänänen pääsi väitöskirjaan

TEKSTI Riitta Mäkinen

Toukokuussa 2025 tarkastettiin Helsingin yliopistossa Lapinlahden-Varpaisjärven kirkkoheran ja kirkkohistorian tutkija Olli Viitaniemen väitöskirja, jossa kuopiolainen kirjakauppias Pietari Väänänen (1781–1846) on tärkeässä osassa.

VÄITÖSKIRJAN NIMI on ”Kerettiläisten kirjakulttuuri - Savo-Karjalan heränneiden talonpoikien kirjallistuminen kustavilaiselta ajalta konventikkelikäräjille” ja sen ensimmäinen artikkeli ”Pietari Josef Väänäsen verkostot ja elämäntyö pietistisen lukukulttuurin edistäjänä Savo-Karjalassa”.

”Kirja-Pietari” oli se toinen 1800-luvun alkupuoliskolla Kuopion seudulla vaikuttanut Pietari. Toinen oli etäsukulainen, viitisentoista vuotta vanhempi Pietari Lassinpoika, josta tuli herastuomari, valtiopäivämies ja runoniekka. Tämäkin Pietari toimi vanhoilla päivillään, vuodesta 1828 jonkin aikaa Kuopiossa, puolestaan ruokakauppiaina. Kirja-Pietarista on kirjoitettu mm. Kansallisbiografiaan, mutta Olli Viitaniemi on löytänyt aivan uusia lähteitä ja tietoja.

Pietari Josef Iivarinpoika kuului Savon heränneisiin ja hänen sydämen asiakseen tuli levittää uskonnollista kirjallisuutta. Juuri tätä työtä ja Väänäsen laajoja verkostoja eri säätyjen keskuudessa Viitaniemi on tutkinut ja mm. löytänyt aineistoa, jossa tämän työtä on kehitetty Amerikassa asti.

Kirkonkirjaan nimellä Petter Joseph Ivarson Vänäin merkitty poika syntyi Kehvon Haapalahdessa Iivari Mikonpoika Väänäsen ja Anna Katariina Juhontytär Hollenderin neljänneksi lapseksi 8.6.1781. Asiakirjoissa tosiaan käytettiin Petter-muotoa.

Pietari Iivarinpojan äiti oli upseeriperheestä läheisestä Kasurilan kylästä eli hänen

isänsä oli kersantti Juho Juhonpoika Hollender, jonka isä puolestaan oli ollut Kurkijoen kirkkoherra. Äidin äiti oli syntyjään Elisabeth Paldanius. Anna Katariina laskettiin siis säätyläisiin. Olli Viitaniemi laskee alenevaksi säätykierroksi sen, että hän avioitui talonpojan kanssa. Tuskinpa säätyero naapurikylien kersantin puustellin ja Haapalahden välillä kuitenkaan kovin suuri oli, olihan Haapalahti jo mahtitalo. Sivistystasossa saattoi kuitenkin olla eroa. Iivari Väänänen oli lukutaitoinen, mikä ei suinkaan vielä ollut itsestään selvyys, mutta kinkerimerkintöjen mukaan lukijana varsin keskinkertainen. Anna Kaisa Hollenderilla taas oli täydet rastit kaikissa rippikirjan sarakkeissa.

Anna Kaisa -äiti varmaan pyrki siirtämään lukutaitoa ja -harrastusta lapsilleen, mutta ainoastaan Pietari sai kinkereillä merkinnän myös luetun ymmärtämisestä. Hän kehittyi omakohtaisessa hengellisyydessä lukemalla ja vuorovaikutuksessa varhaisten heränneiden kanssa. Kolmekymmenvuotiaana Pietari teki elämänratkaisun: Hän myi perintöosansa veljelleen Ivar Jordanille 2000 riikintaalerilla ja vanhan tiedon eli Aarre J. Väänäsen vuonna 1996 kirjoittaman selostuksen mukaan, muutti Kuopioon.

Pietari Väänäsen kirjakauppa ja koti sijaitsivat tässä talossa Kuopion (tuomio)kirkon lähellä.

Kuva: Museovirasto

Uudemman tiedon eli Olli Viitaniemen tutkimuksen mukaan Pietarilla säilyi toistaiseksi kiinteä yhteys kotitaloon Haapalahteen. Tämä tieto perustuu selostukseen, jonka oli kirjoittanut kansainvälisen, hengellistä kirjallisuutta edistävän seuran lähetti John Paterson, ja joka oli julkaistu Amerikassa vuonna 1820.

Kirjasen mukaan kirjoittaja oli tavannut Kuopiossa talonpojan, ”josta olin aiemmin jo kuullut paljon. Hän on aktiivinen Jumalan asian edistäjä Suomessa. Sen jälkeen kun hän oli tullut tunteemaan totuuden, hän teki päätöksen omistautua Jumalan asialle maanmiestensä joukossa. Hän myi maatilansa kohtuulliseen hintaan veljelleen, ehdolla että tämä varustaisi hänet vaattein ja ruoalla, lämpimällä huoneella ja ruokkisi hänen hevosesensa. Hänen rahansa on lainana veljen hallussa ja vuotuisen tulonsa hän omistaa uskon edistämiseen. Hänen päätavoitteensa on traktaattien [hengellisten kirjasten] levittäminen. Hänellä on yhdeksän tai kymmenen meidän parasta traktaattiamme suomennettuina ja hänen omin varoin painattamina. Aina kun hän saa erän traktaatteja valmiiksi, hän valjastaa hevosesensa kärryjen eteen ja lähtee myymään ja antamaan niitä pitkin maata.” (Suom. RM)

Jo muutama vuosi aiemmin samainen John Paterson oli kiitellyt kirjoituksissaan Väänäsen toimintaa ja suorastaan asettanut tämän kaukaisen talonpojan rakkaudentyön

esikuvaksi vauraammille ja valistuneemmille englantilaisille asianharrastajille. Erityisesti hän mainitsi, että Pietari Väänänen oli kunnostautunut kustantamalla 1816 jo toisen painoksen suomennoksesta ”Yhden Torppari Flikan kristillinen elämä ja autuaallinen kuolema”.

Juuri John Paterson ehdotti Väänäselä pysyvän kirjakaupan perustamista. Tämä tapahtui vuonna 1817. – Miten ja millä kielellä kommunikointi mahtoi tapahtua? Ehkä Paterson osasi ruotsia, joka oli hänen vaimonsa kieli ja ehkä Anna Kaisa -äiti oli periyttänyt lapsilleen samaa kieltä lapsuudenkodistaan kersantin puustellista. Tai sitten joku kaksikielinen tulkitsti.

Kauppaa ei voinut perustaa noin vain. Se vaati hakemuksen, useita suosituksia ja muita asiakirjoja sekä matkan, jollei kaksi Kuopiosta Turkuun. Maaherra Kuopiossa oli ollut vastahakoinen, mutta ilmeisesti arkkkipiispa Turussa myötämielinen, joten talvella 1819 Väänänen viimein sai hakemansa privilegion kirjakauppiaksi Kuopioon. Oli aika taas uudellen elämänmuutokselle.

Ensinnäkin Pietari Josef avioitui hopeaseppä-ystävänsä ottotytärtären Anna Margareta Sellströmin kanssa. Sulhanen lähenteli neljäkymmentä, morsian oli melkein puolet nuorempi. Vielä oli hankittava liiketilat ja koti. Ne järjestäytyivät läheltä hiljattain valmistunutta

Teatteriharrastus vei mennessään

TEKSTI Seija Suurinkeroinen KUVAT Laura Hakkarainen, perhealbumi

Yksityiskohta P. A: Kruskopfin Kuopio-kuvasta vuodelta 1845. Kansalliskirjasto.

Kuopion kivikirkkoa. Nykyään paikka tunnetaan Kanttilana, siis Minna Canthin muistoa vaalivana ja hänen kaupparakennustaan ylläpitävänä paikkana. Jo Canthin aikana talo oli kyllä laajempi kuin mitä Väänäsen kirjakauppa oli.

Pietari ja Anna Margareta saivat kymmenen vuoden aikana kahdeksan lasta, joista neljä kuoli kohta hädäkasteen jälkeen. Esikoinen Antti Juhana tuli jatkamaan isän kirjallista perintöä, hän varsinkin suomentajana. Antti Juhani oli pantu kouluun, mikä edellytti nimen vaihdosta ”sivistyneeksi”, mutta Helsingin yliopistoon päästyään ilmeisen sukutietoinen nuori mies poikkeuksellisesti palautti isänsä nimen, muodossa Weänänen. Valitettavasti hän ehti työskennellä vain vähän yli 40 vanhaksi, jolloin kuoli perheettömänä. – Myöhempi Haapalahdesta lähtenyt opiskelija, Terttu Väänänen, kirjoitti hänestä 1940-luvulla suomen kielen gradunsa.

Pietari Josef menetti puolisonsa 20 vuoden avioliittovuoden jälkeen kuumeeseen ja alkoi itsekin heiketä. Hän kuoli 65-vuotiaana toukokuussa 1846, kirkonkirjan mukaan kihtiin. Vain muutama viikko aiemmin oli kuollut se toinen Pietari, pappispoikansa luona Taipalsaarella, hän 83-vuotiaana vanhuuteen. Jostain syystä Pietari Joosefin hautajaiset pidettiin vasta kahden kuukauden päästä kuolinpäivästä. Haluttiinko, että tilaisuuteen ehtisi uskonystäviä kauempaakin?

Herännäisyydessä oli kilpailevia suuntauksia, varsinkin Paavo Ruotsalaisen ja toisaalta Heikki Kukkosen-Renqvistin seuraajat. Pietari Väänänen oli hyvä ystävä jälkimmäisen kanssa ja edisti tämän opintoja papiksi. Mutta hän, hurskaaksi, ystävälliseksi ja hyväntahtoiseksi luonnehdittu mies pysyi väleissä myös Ruotsalaisen kannattajien kanssa.

Pari vuotta Väänäsen kuoltua mainittiin Suometar-lehdessä, että Kuopion ensimmäinen kirjapuoti oli viime vuosinaan ollut ”onnetoin ja kaikin puolin vähäinen”. Kuopioon oli kuitenkin perustettu jo uusi ja menestyvä kirjakauppa, kaksikin. Pietari oli ollut tienraivaaja.

Pietari Väänäsestä oli myös tullut välittäjähahmo sivistyneistön, korkeasti kirkollisten piirien ja rahvaan välillä. Varmaan tuhannet savolaiset saivat hänen kauttaan hengellistä luettavaa ja ajateltavaa ja tottumusta kirjallisuuden käyttöön.

Millähän mielellä körttiläiseen vaatimattomuuteen vihkiytynyt Pietari mahtoi katsella sitä komeaa kivitaloa, jonka hänen isännäksi jäänyt Ivar Jordan -veljensä rakennutti Haapalahteen 1826. Ja millainen järkytys täytyi hänellekin olla, että veljenpojat murhauttivat isänsä 1837. Mutta olihan hän jo kokenut eroa ”maailmasta” sekä surua pikkulastensa kuollessa, ja varmasti usko toi lohtua.

Pietarin ja Anna Margaretan eloon jääneistä lapsista näyttää vain nuorin, Loviisa (1830–1913) jatkaneen sukua puolisonsa Otto Braxin kanssa. Mutta heidän Iisalmella syntyneistä jälkeläisistään sukeutui sitten Savon suurvaikuttajia, kuten Laguksia, Hirvensaloja ja Hallmanoja.

Olli Viitanien väitöstilaisuuteen toukokuussa osallistui Haapalahden Väänästä sukukirjaa työstävä Sinikka Aaltonen ja etänä jokunen muukin. Sinikka onnitteli väittelijää suvun ja sukuhaaran puolesta.

Väitöskirjan digitaalinen versio löytyy kirjoittamalla hakuruutuun *Kerettäläisten kirjakulttuuri* ja lataamalla sieltä linkki. Aiemmin julkaistu artikkeli löytyy sekin googlaamalla vaikka *Kirjakauppias Pietari Väänänen*.

Ari Väänänen ja Heta-Maija Tapionlinna-Tawast esittivät P. E. Svinhufvudia ja Ellen-puolisoa draamassa ”Siperia – suuri ja tuntematon” Luumäellä Kotkaniemessä viime kesänä.

ARI VÄÄNÄNEN on pitkän linjan teatteriharrastaja yli 50 vuoden kokemuksellaan. Tästä kertovat kunniakirjat ja monet lehtijutut.

KULUNEENA KESÄNÄ Ari oli päähenkilönä draamassa ”Siperia – suuri ja tuntematon”, jota esitettiin presidenttimuseo Kotkaniemen luontopolulla Luumäellä. Näytelmäryhmä Ukonhatut pyrkii elävöittämään historiaa draaman keinoin, erityisesti paikallishistoriaa. Kotkaniemi, joka oli kolmannen presidenttimme, P. E. Svinhufvudin kotitila vuodesta 1908, on hieno ympäristö esityksille ja antoisa historialtaan.

Draama kertoo vuonna 1914 tapahtuneesta Svinhufvudin karkotuksesta Siperiaan, suomalaisten vankien lähettämisestä sinne 1800-luvulla sekä jääkäriliikkeestä. Draama perustuu aitoon historiaan. Sen ohjasi Sami Sivonen. Presidenttimme tunteiden ja ajatusten tulkkinä olemisen on ollut vaativa tehtävä, josta Ari on suoriutunut viiksiä myöten aidontuntuisesti.

Lapsinäyttelijän roolista se alkoi

Ari Väänäsen kipinä teatteriharrastukseen syntyi jo 1974, kun kotikaupunki Lappeenrannan kaupunginteatteri haetti lapsinäyttelijöitä ”Lumotut veljekset” -esitykseen.

– Se oli hieno ja kiinnostava maailma, joka vei heti mukanaan, Ari Väänänen kiteyttää silloisia tunnelmiaan. Yhteistyö tutun ohjaajan kanssa johti harrastajien Lokki-teatterin perustamiseen. Sen esitykset saatiin pitää Lappeenrannan kaupunginteatterissa.

Naimisiinmenon jälkeen Ari asettui puolisonsa Sylvia Stavenin kanssa Tampereelle, missä hän näytteli Sissiteatterissa kolmessa eri tuotannossa. Vuonna 1985 ryhmä kävi esiintymässä Moskovassa saakka osana Maailman nuorison ja ylioppilaiden festivaalia. Mieleen Arille ovat jääneet teatteri, jossa Sissiteatteri esiintyi, sen avulias ja ystävällinen henkilökunta ja stadionilla pidetyt upeat avajaiset, missä puhujana oli myöhemmin presidentiksi noussut Mihail Gorbatsov.

Jalkapuuteatterista linnoitukseen

Ari valmistui sosiaalikasvattajaksi vuonna 1990. Ensimmäinen työ löytyi Puumalasta, ja siellä hän oli mukana ympärivuotisesti toimivan Jalkapuuteatterin toiminnassa. Vajaa kymmenen vuotta myöhemmin puolison saatua paikan Luumäen kirjastotoimenjohtajana, alkoi aktiivinen teatterikausi siellä. Ari tutustui Jari Kontulaan, jota hän arvostaa ohjaajana.

– Teimme upeita näytelmiä. Voitimme mm. I palkinnon Etelä-Karjalan Improliigassa ja Lappeenrannan Kilta palkitsi meidät tunnustuksella vuoden kulttuuriteosta. Taavetissa on venäläisten 1700-luvun lopulla rakentama linnoitus, joka tarjoaa mahtavat puitteet näytelmille.

Siellä Taavetin Nuorisoseura esitti kansankomediaa *Vetelys*, jonka pääroolin Ari esitti. Tapahtumat sijoittuvat 1800-luvulle Viroon. Talvella harjoiteltiin ja esiinnyttiin nuorisoseuran talolla. Ari myös käsikirjoitti ja ohjasi sirkusnäytelmän nuorille esiintyjille rohkaisten heitä voittamaan esiintymispelkoaan.

Työ ja harrastus Pulsan asemalla

Pulsan asema Lappeenrannassa kilpailee vuoden kotimaisen matkailukohteen tai nähtävyyden arvosta tänä vuonna. Vanha Pulsan juna-asema avattiin vuonna 1870 Pietarin radan valmistuttua. Matkustajaliikenne päättyi 1977. Sen jälkeen tiloissa toimi Pulsan hoitokotiyhdistys, jonka palveluksessa Ari työskenteli ollen kaksi viimeistä vuotta toiminnanohjaajana. Eksoten päätetty lopettaa ostopalvelut Pulsan hoitokotiyhdistykseltä, oli vaara, että kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue rapistuu ja että kylmilleen jäävät rakennukset menevät huonoksi. Pulsan asemalla on kuvattu mm. Juhani Ahon romaaniin pohjautuva elokuva *“Rautatie”* v. 1973.

Ari katseli usein aseman ikkunasta ulos ja mietti, miten hienoa olisi tehdä sama näytelmä aseman pihalle. Tämä mahdollistui, kun asema jäi tyhjilleen. Ari Väänänen laittoi poikansa Aapo Stavenin kanssa vuonna 2014 pystyyn Rata-ryhmän, joka teki Pulsassa kesäteatteria kuusi vuotta ja kahdeksan näytelmää. He siistivät ja kunnostivat paikkaa myös

Ari Väänänen Pulsan asemalla, jossa hänen Rata-ryhmänsä pyörittä teatteria kuusi vuotta.

kylän miesten ja marten avulla. Seuraavana vuonna yrittäjäpariskunta Petra ja Lasse Karjalainen aloittivat asemalla kahvila- ja majoitustoiminnan. Tilat alkoivat käydä ahtaaksi molemmille yrittäjille ja Rata-ryhmä muutti Lappeen Ruustinnan yhteyteen, myöskin vanhaan, viehättävään miljööseen tuoden sinne kulttuuripalveluja kesäteatterin muodossa.

Rata-ryhmä on hyvissä voimissa edelleen Arin pojan, ohjaaja Aapo Stavenin johdossa ja toimii nykyisin nimellä Teatteri Rataryhmä. Ari ehti näytellä ryhmän useammassa näytelmässä, kunnes ura oli lähellä katketa hänen saatuaan kasvohermohalvauksen. Se toi parin vuoden näyttämötauon.

Teatterin antamat eväät

Teatteri on antanut Ari Väänäselä paljon upeita kokemuksia, mutta myös ammatin kannalta tuiki tärkeiksi osoittautuneita valmiuksia.

– Työskennellessäni vaativissa olosuhteissa, joskus uhkaavasti käyttäytyvien alkoholistien ja provosoivasti käyttäytyvien nuorten kanssa, teatteriharrastus on antanut sen, että osaa pitää statuksen yllä eli näyttää ulospäin tyyneitä ja rauhalliselta, vaikka sisällä kuohuisikin.

Arin ukki Heikki Väänänen ja puolisonsa Elisa (os. Kärnä).

Tästä on ollut selvää hyötyä, Ari on todennut.

– Teatteri on ollut myös hyvä keino tutustua uudessa paikassa ihmisiin. Se on helpottanut kotituumista. Ja kiinnostus muiden tekemiseen ja taiteen laajempaan ymmärtämiseen on lisääntynyt teatteriharrastuksen myötä, Ari päättää.

Ari asuu tällä hetkellä Lappeenrannassa ja on eläkkeellä leipätyöstään, jossa pääpaino on ollut lastensuojelutyöllä, mutta teatteriharrastuksen osalta ei ole toivoa eläkkeellepääsystä. Se jatkuu innolla edelleen useammalla suunnalla.

Ensi kesänä Arin voi nähdä näyttämöllä joko Kotkaniemessä tai Lappeenrannan vanhan pappilan kesäteatterissa.

Enon Väänäsiä

Teatteriharrastuksen lisäksi Ari on ollut kiinnostunut sukunsa vaiheista.

– Vanhimmat tiedetyt sukupuustani ovat aviopari Olof Väänäin ja Carin Väänäin 1800-luvun alkupuolelta Enosta.

Arin ukki Heikki asui 1900-luvun alkupuolella perheensä kanssa Enon Palovaarassa, mistä he olivat hankkineet 16 hehtaarin tilukset kunnan takaamalla lainalla. Kunta tarvitsi

myöhemmin koulurakennukseksi sopivan rakennuksen ja jostain syystä Väänästen laina irtisanottiin ja uudeksi asunnoksi osoitettiin talon saunarakennus talon muuttuessa kouluksi.

Sittemmin perhe muutti kunnan vuokralaiseksi Soiniintytilalle, jonka Arin setä Tuomo lunasti itselleen. Tilalle oli siirretty lautarakenteinen pieni talo. Vaatimatonta elämää, ajalle tyyppillistä. Lapsia syntyi paljon, Heikin ensimmäiselle vaimolle viisi, toiselle kahdeksan. Osa lapsista kuoli hyvin nuorena, kuten tuohon aikaan valitettavasti tapahtui.

Koulutuksesta ei tingitä

Enosta Ari oli muuttanut jo vauvana perheensä kanssa Lauritsalaan, kun isä, Kaino oli saanut uuden työpaikan. Isä oli päätyössä metallimiehenä, lisäksi tulivat talonmiehentyöt, joihin velvoitettiin lapsetkin osallistumaan.

– Ensin aamulla tein lumitöitä ja sitten lähdin Lauritsalan keskikouluun. Illalla oli siskon kanssa vuoroviikoin porrassiivousta. Muitakin töitä tehtiin. Töistä ei saanut palkkaa. Silloin koulu oli maksullinen, mutta äiti sanoi, että koulutuksesta ei tingitä, Ari kiittelee. Tänä päivänä tehtäisiin lastensuojeluilmoitus lapsityövoiman käytöstä.

Työtä on siis ollut lapsesta saakka, mutta elämä on kantanut ja teatteri antanut elämälle siivet, voisi varmaan koostaa Ari Väänäsen mielenkiintoista kertomaa.

Ari on ollut kaksi kertaa naimisissa. Ensimmäisestä avioliitosta on Aapo, Amanda ja Alina. Toisesta avioliitosta Anu o.s. Lautasen kanssa on yksi lapsi, Onni sekä ns. bonuslapsi, Vilmiina. Anun vanhemmat, Toivo Lautanen ja Helvi Lehikoinen ovat myös Enosta. Lastenlapsia on tällä hetkellä viisi. Arin lapsista Aapo on teatterialan ammattilainen, mahtaa ko lapsenlapsilla syttyä into teatteriin?

Seija Suurinkeroinen

*Siperia – suuri ja tuntematon
–draaman käsikirjoittaja Luumäeltä*

www.facebook.com/Kotkaniemis
www.facebook.com/ukonhatut

Laukaus suolla ravisteli Hökösen kylää vuonna 1917

– Väänänen roolihenkilönä, jota väänässukuinen näyttelee

VILLI JA VAPAA TEATTERI VIVATES Siilinjärven Pöljältä käynnisti 30-vuotisjuhlavuotensa elokuussa 2025 esittämällä paikkakuntaa ravistelleen, tositapahtumiin perustuvan ja selvittämättä jääneen rikoskertomuksen. Tapahtumavuosi oli 1917. Keskeisenä lähteenä on toiminut historianopettaja Aira Roivaisen blogi Hajamietteitä Pöljältä sekä Maaningan käräjäkunnan pöytäkirjat vuosilta 1916–1918. Käsikirjoitus ja ohjaus olivat kuopiolaisen teatterivaikuttajan Janne Puustisen käsialaa.

Vivates kertoo verkkosivuillaan näytelmästä: ”Laukaus suolla on teatteriesitys todellisuudessa tapahtuneesta rikoksesta, joka ei koskaan ole saanut ratkaisua. Samalla se on kertomus kyläyhteisöstä, jossa elo on ankaran työn takana ja jossa köyhyys ja yhteisvastuu sekä kateus ja kiintymys kietoutuvat tiukasti toisiinsa. Mysteeriksi jäänyt rikos herätti aikoinaan pelkoa, epäluuloja ja huhuja, jotka elivät kuiskauksina porstuoissa ja tuvissa vielä pitkään. Mitä todella tapahtui sinä aamuna, kun Taavetti Kuosmanen ei enää työmaaltaan palannut? Kuka ampui, ja miksi?”

Traagiseen tapaukseen ja sen selvittämättä jäämiseen on puuttunut myös näytelmän henkilögalleriaan kuuluva Hillervo Väänänen.

Tapahtumapaikka Hökönen oli pieni Maaningan syrjäkylä Pöljän kupeessa. Hillervo Väänänen tuli vastavalmistuneena kansakoulunopettajana Kajaanin seminaarista Hököseen opettajaksi vuonna 1922 ja teki siellä elämäntyötään vuoteen 1966 asti. Väänänen suoritti kasvatustieteen laudaturopinnot kymmenen vuotta valmistumisensa jälkeen. Hänen opinnäytetyönsä oli kaikkea muuta kuin teoreettinen; se koostui tekijänsä havainnoista koskien koulupiirin asukkaiden elinoloja ja tapoja. Tekstit edustavat 1930-luvun kasvattajan

Kuopio-Siilinjärvi-akselin teatterintekijät Janne Puustinen (vas.), Antero Karhunen ja Kati Ruuskanen (Hillervo Väänäsen rooliasussa)

ihanteita ja arvoja. Niissä Hillervo käsitteli luontoa, elinkeinoja ja ihmisiä. Hän kirjoitti myös omia näkemyksiään kylän asukkaiden naapuruussuhteista, moraalista ja siveellisyydestä. Käsitlemättä ei jäänyt köyhyys eikä myöskään naisen asema silloisessa patriarkalisessa maailmassa.

Opettaja Väänänen tuli paikkakunnalle viisi vuotta suolla tapahtuneen traagisen tapahtuman jälkeen. Väänänen viittasi selvittämättä jääneeseen traagiseen tapahtumaan, kun hän omassa opinnäytetyössään tarkasteli Hökösen kylän asukkaiden oikeustajua. Surman oikeuskäsittely oli pitkä ja mutkikas: surmatyön motiiveja tuntui olevan monellakin

Villi ja vapaa teatteri Pöljältä viettää 30-vuotisjuhlavuottaan

kyläläisellä. Vaihtuvat tutkijat punoivat tutkintalinjoistaan umpisolmun, joka ei koskaan auennut. Tapauksesta kohuttiin, puhuttiin, kuiskittiin ja lopulta vaiettiin. Jäljelle jäi trauma, joka mietityttää jälkipolvia vieläkin.

Hillervo Väänästä *Laukaus suolla* -näytelmässä esitti Kati Ruuskanen, joka on Vivates-teatterin hallituksen puheenjohtaja. Kati on mylly- ja sahayrittäjä, maanviljelijä Erkki Väänäsen (1905–1994) eli Myllyn Erkin tyttärentytär. Kauemmat sukujuuret löytyvät Pertti Väänäsen toimittamasta *Pöljän ja Kolmisopen Väänäset* -sukukirjasta.

<https://airaroivainen.wordpress.com/2014/02/23/opettaja-hillervo-vaananen-tulee-hokoselle/>

<https://airaroivainen.wordpress.com/2014/05/30/opettajatar-hillervo-vaananen-hokosella-11-hokosen-kylan-asukkaiden-oikeustajunta/>

<https://airaroivainen.blogspot.com/2014/04/hiliperon-tarina-kansanvalistajana.html>

Aira Roivainen julkaisee kiinnostavaa kylähistoriaa blogeissaan

Nykyisin eläkkeellä oleva historianopettaja Aira Roivainen, jonka keräämiin lähteisiin Vivates-teatterin näytelmä *Laukaus suolla* perustuu, kirjoittaa kiinnostavaa kylähistoriaa blogiinsa *Hajamietteitä Pöljältä*. Lisäksi hän on yli kymmenen vuoden ajan toimittanut Pöljän kylähistorian avointa blogia. Molemista blogeista löytyy Lapinlahden Pörsämäellä vuonna 1900 syntyneen Hillervo Väänäsen tekstejä.

Ensi-illassa Pöljällä 13.8.2025 kävi
Eeva-Riitta Piispanen

Väänäs-skeneä somessa

Väänästen sukuseura on mukana sosiaalisessa mediassa, sekä Facebookissa että Instagramissa. Ja tietysti ylläpidetään kotisivuja, ja niitä ollaan parastaikaa uudistamassa Eeva-Riitta Piispasen johdolla.

Instagram-tiliä ylläpitävä Lea Väänänen löytää aina uusia Väänäs-uutisia ja muuta kiinnostavaa sukuun ja sukuseuraan liittyvää. Tällä aukeamalla on näytteitä vuoden 2025 kuluessa julkaistuista nuoremman polven henkilöuutisista.

Instagram-tilin nimi on @mevaanaset ja Facebook-tilin löytää nimellä Väänästen sukuseura, samoin kotisivut. Kotisivujen aivan erityinen anti on täydet digitaaliset versiot Väänästen sukupuu -lehdistä ensimmäisestä numerosta alkaen. Ne löytää helpoimmin kirjoittamalla hakuruutuun vain Väänästen sukupuu.

mevaanaset Elisa Väänänen on aloittanut SAK:n työsuhtedeneuvonnan asiantuntijana

SAK:n työsuhtedeneuvonta auttaa maksutta työsuhteeseen liittyvissä ongelmissa. Neuvoja kaipaavien kysymyksiin vastaa Elisa Väänänen.

Elisa Väänänen on maisterivaiheen oikeustieteen opiskelija Helsingin yliopistossa. Aiemmin hän on valmistunut oikeusnotaariksi.

Käytännönläheinen työ, joka tarjoaa mahdollisuuden soveltaa työ- ja sopimusoikeutta sai Väänäsen kiinnostumaan työsuhtedeneuvonnan asiantuntijan tehtävästä.

– Työsuhtedeneuvonta tuntuu merkitykselliseltä työltä ja se tarjoaa mahdollisuuden soveltaa oppimaani käytäntöön ja sillä tavalla kehittää myös omaa osaamistani.

mevaanaset Julia Väänänen Tampereen ammattikorkeakoulusta (TAMK) johtaa puheenjohtajana Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOKia vuonna 2025.

Julia Väänänen opiskelee TAMKissa sairaanhoitajaksi ja toimii opiskelijakunta Tamkon hallituksen puheenjohtajana. Palo entistä laajempaan vaikuttamistyöhön sai Väänäsen pyrkimään SAMOKin puheenjohtajaksi. Hän on huolissaan varsinkin opiskelijoiden heikosta toimeentulosta ja rapautuneesta uskosta tulevaisuuteen.

mevaanaset Väänänen oli noussut avainpelaajan asemaan kasvattajaseurassaan HJK:ssa ja pelannut loistavan syyskauden Toni Koskelan alaisuudessa ennen siirtoaan astetta suurempiin ympyröihin.

Väänänen kuului pitkään Pikkuhuuhkajien luottopelaajiin. Väänänen toimi Pikkuhuuhkajien kapteenina kesällä alle 21-vuotiaiden EM-lopputurnauksessa.

Väänänen on sittemmin noussut Huuhkajiin.

Huuhkajien päävalmentaja Jacob Friis kutsui Väänäsen ensimmäistä kertaa A-maajoukkueen mukaan syyskuussa. Väänänen urakoi täydet minuutit Norjaa vastaan pelatussa harjoitusottelussa ja pääsi loppuhetkillä kentälle Puolan vieraana.

mevaanaset Lassi Väänänen toimii ratavalvojana ensi vuoden MM-kisasuunnistuksien ja Fin5- viikon kisapaikalla Tahkon rinteillä.

Suunnistustapahtuma viikko vaatii ison joukon myös vapaaehtoisia, jotta järjestelyt sujuvat mutkattomasti.

Itse ratoja rakentavat yhteistyöllä ratamestarit ja valvojat. Yksi valvojista on lisälmen Visan ikämiessarjassa suunnistava Lassi Väänänen, joka ratavalvojana katsoo Fin5 -2025 suunnistusviikon 2. ja 3. osakilpailussa Tahkolla kisan sujumisen.

Väänänen innostui ratavalvojan tehtävään oman harrastuneisuuden takia ja suunnistusyhteyksien takia.

<https://fin5.woc2025.fi/visan-lassi-vaananen-valvoo-tahkon-kisojen-radat/>

mevaanaset Liisa Väänänen aloitti kauppiasuransa Helsingin K-Market Arabianrannassa 19.3.2025.

Liisa on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri ja hänellä on työuraa K-ryhmässä vuodesta 2006 asti. Hän on suorittanut K-trainei-ohjelman Rautakeskossa. Sen jälkeen hän on työskennellyt eri pörssiyhtiöissä asiantuntija- ja esimiestehtävissä. K-ryhmän kauppiasvalmennuksen hän on suorittanut K-Supermarket Munkissa ja K-Market Jätkäsaarella. "Olen toisen polven K-kauppias, joten luonnollisesti minulla on vahva tausta kaupan alalta, mutta tosissaan hyppäsin vasta ruokakaupan maailmaan elokuussa 2022", Liisa kertoo.

Liisan perheeseen kuuluvat puoliso Simo, joka jatkaa omissa töissään, mutta nähdään varmasti kaupalla, sekä tyttäret Sofia 10 v. ja Stella 7 v. "Tyttöt odottavat kovasti, että pääsevät tutustumaan kaupan töihin."

Vapaa-ajalla tyttöjen harrastukset pitävät perheen kiireisenä. Kesäisin perhe mökkeilee ja talvisin laskettelee ja lumilautaillee. Liisan intohimona on kokkailla niin perheelle kuin ystäville. "Etenkin erilaisten jälkiruokien tekeminen on intohimoni ja mitä haastavampi resepti, sen mielenkiintoisempaa kokkailu on."

"MISSA JAZZ"

Kaksi vuotta sitten ja esitys oli 18.11. Kuopion tuomiokirkossa. Sisareni Outi kirjoitti minulle silloin asiasta kuultuaan, että "mitähän olisi Iwar Jordan Väänänen (1779-1837) tuuminut, jos olisi kuullut, että hänen tyttärensä pojanpojan pojanpojan jazzmessu esitetään Kuopion tuomiokirkossa kaksisataa vuotta myöhemmin? Iwar Jordan oli täkäläinen kunnallismies ja merkittävä vaikuttaja, joka mm. ajoi ponnekkaisesti ao. kirkon rakentamisen loppuun saattamista Suomensodan jälkeen 1809-. Rakentaminen oli ollut keskeytyneenä sodan vuoksi.

Tyttären kautta Väänäsiä on esimerkiksi kuopiolainen musiikkimies Mikko Toivanen. Hänen fb-postauksessaan viitataan esi-isä - Väänäseen, joka oli ollut puuhaamassa samaista Kuopion kirkkoa, jossa Mikko esitti säveltämäänsä jazz-messua syksyllä 2023.

Mikko Toivanen on kertonut myös kuluneena vuonna ilmestyneestä Hamulan Toivaset -sukukirjasta. Siihen mahtuu monta Väänäs-nimistäkin.

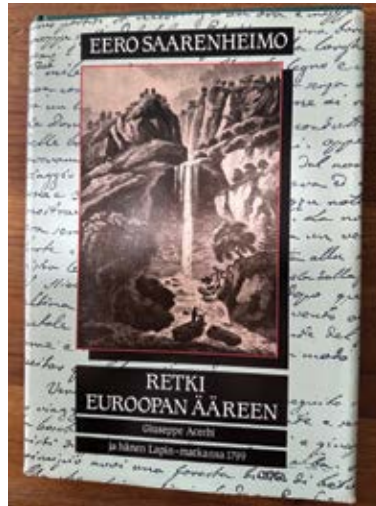
Heikki Väänäsen kalakukkoruno julkistettiin yli 200 vuotta sitten myös eurooppalaisille

TEKSTI Eeva-Riitta Piispanen **KUVAT** kirjasta Eero Saarenheimo Retki Euroopan ääreen, Giuseppe Acerbi ja hänen Lapin matkansa 1799, Otava 1989

KOTIKIRJAHYLLY voi olla unohdettujen kirja-aarteiden aitta. Oma kirjastoni koostuu aiempien sukupolvien lukemistosta, jonka olen nimennyt perukirjastoksi. Joidenkin kirjojen ”parasta ennen päiväys” on selvästi ohitettu useita vuosikymmeniä sitten. Toiset taas kestävät aikaa ja saattavat tulla uudelleen ajankohtaisiksi. Viime talvena satuin tarttumaan kirjaan, joka johdatti minut erään runoilija-Väänäsen jäljille.

SUOMALAISEN KANSANRUNOUDEN ja -musiikin ensimmäinen ulkomainen kerääjä, italialainen kulttuurimatkailija ja amatööri-säveltäjä **Giuseppe Acerbi** (1773–1846) vaelasi vuonna 1799 Suomen ja Lapin halki aina maanosamme pohjoiskärkeen Nordkappiin. Retkestä hän julkaisi kolme vuotta myöhemmin laajalle levinneen englanninkielisen teoksen *Travels through Sweden, Finland and Lapland to the North Cape in the years 1798 and 1799*. Acerbin arkistoihin tutustunut **Eero Saarenheimo*** kertoo tämän rohkean ja ennakkoluulottoman matkailijan värikkäistä elämänvaiheista kirjassaan *Retki Euroopan ääreen, Giuseppe Acerbi ja hänen Lapin-matkansa* (Otava 1989).

Maantieteestä oli tullut 1700-luvulla muotitiede ja matkakirjallisuudella oli keskeinen asema ajan kulttuurielämässä. Kotiseudun ja kaukaistenkin maiden tuntemus rupesi kuulumaan hyvään yleissivistykseen. Nuoret miehet lähetettiin vanhemman opettajan johdolla tekemään Le Grand Tour, jonka tarkoituksena oli oppia liikkumaan muiden maiden korkeissa piireissä.

Kutsumusta matkustamiseen tunsu myös Giuseppe Acerbi, joka oli opiskellut Padovan yliopistossa ja valmistunut lakimieheksi. Perheen taloudellinen asema tarjosi mahdollisuudet lähtemiseen. Vuonna 1796 Acerbi aloitti itsenäisenä tutkimusmatkailijana vaelluksensa Euroopassa, eikä ihme, koska kotiseutu Mantova oli jatkuvasti Napoleonin sotien näyttämönä. Seuranaan Acerbilla oli rikkaan pankkiirin poika **Bernando Bellotti**, ja myöhemmin ruotsalainen eversti **Anders Fredrik Skjöldebrand** (1734–1834).

Suomessa Acerbi taltioi kansanperinnettä; musiikkia ja runoutta. Hän myös piirsi ahkerasti suomalaisten seutujen erityispiirteitä, ihmisiä ja rakennuksia ja merkitsi nuottikirjoituksella muistiin kuulemiaan kansansävelmiä. Acerbi tutki eläimiä, tarkkaili ja nimesi lintuja.

Historioitsija **Kustaa Vilkkunen** (1902–1980) mukaan Giuseppe Acerbin matkakirjan ilmestyminen painosta vuonna 1802 oli sensaatio. Se nostatti monivuotisen polemiikin, teoksen kuvia parjattiin jäljennöksiksi ja tekstiä virheiden kokoelmaksi, mutta teos käännettiin heti seuraavina vuosina saksaksi, ranskaksi ja hollanniksi. Polemiikki teki kirjasta entistä kiinnostavamman.

Lystillinen laulu kummallisesta kalakukosta suuren maailman tietoon

Giuseppe Acerbi nosti esiin myös runoelman, jonka nimi oli *Lystillinen laulu kummallisesta kalakukosta*. Vaasassa maaherra **Carl Fredrik Krabbe** (1738–1811) oli ihastunut tähän vanhalla mitalla seipitettyyn runoelmaan. Sen tekijä oli **Heikki Väänänen**, työmies, joka asui jossain Vaasan ja Oulun välillä. Krabben antaman tekstin ranskankielinen käännös on vieläkin Acerbin papereissa Mantovassa.

Runon taustana on se, että 1700-luvulla oli joka kaupungissa voimassa tullijärjestelmä. Kun maalta tuotiin kaupunkiin myytävää, oli tulijan ilmoitauduttava rajalla olevassa tullissa ja maksettava tietty vero myytävistään. Oulussa tullimiehet vaativat talonpojilta usein lisäksi pikkulahjoja. Ellei peloteltu talonpoika sellaista voinut antaa, hän joutui ainakin jakamaan vähäiset evänsä tullimiesten kanssa. Menettelyyn kyllästyneenä eräs paltamolainen talonpoika teetti kerran kalakukon tapaisen limpun, mutta ei pannutkaan sisään kalaa vaan kuolleen kissan. Oulun tullipäällikkö sai houkuttelevan näköisen leivonnaisen ja iloisuuteen päästi miehen muitta mutkitta menemään. Vasta kukkoa nauttiessaan hänelle valkeni juoni. Sen jälkeen tullarit eivät enää niin kärkekkäästi vaatineet lahjuksia.

Väänäsen runossa mainitaan ahneen tullimiehen nimikin: **Prytz**. Tämä oli toiminut Oulussa Kajaanin tullissa. Väänänen ei ole kuitenkaan tarinan ainoa kertoja, sillä myös **Sara Wacklin** (1790–1846) on julkaissut tapauksesta pienen lastun *Tullarin kalakukko* teoksessaan *Hundraide minnen från Österbotten / Satasen muistoa Pohjanmaalta* (1844–45).

Maaherra Krabbe halusi saattaa Väänäsen

lystikkään runon laajemmankin yleisön ulottuville, ja niinpä se ilmestyi painettuna arkiveisuna vuonna 1801. Acerbin välityksellä kansanrunoilija Väänäsen hupaisa hengentuo-te pääsi suuren maailman tietoon. Suomalaisen luettavaksi se tuli uudestaan 1820-luvulla tohtori Topeliuksen kansanrunokokoelmassa.

Helsingin Sanomien viikkoliitteessä 9.1.1938 on julkaistu artikkeli *Muutamia 1800-luvun kansanrunoilijoita*, jonka on kirjoittanut **T. Valavirta**.

”Lahjakkaimpia ja elämäntavoiltaan merkillisimpiä kansanrunoilijoita näyttää olleen työmies Heikki Väänänen. Hänen syntymä- ja kuolinvuottansa ei tarkalleen tiedetä, mutta 1800-luvun alkupuolella tapaamme hänet nuorena työmiehenä Oulussa. Oululainen ei hän kuitenkaan ollut, vaan todennäköisesti oli hän kotoisin Kuopion silloisesta maalaiskunnasta, siellä niihin aikoihin eläneen ja vaikuttaneen kansanrunoilija Pietari Väänäsen serkku. Heikki Väänäsen elämäkerrassa mainitaan hänen olleen niitä parantumattomia runohenkiä, jotka viettivät ympäri kuljeskelevaa ja epäsäännöllistä elämää, voimatta missään löytää lepoa ja rauhaa. Tästä ja siitä syystä, että hän luonteeltaan oli iloinen vekkuli, oli hän varsin tervetullut vieras pidoissa ja tanssipaikoissa.” – Serkkusuhde Pietari Väänäseen tuskin pitää paikkansa. Tarkimmin epävarmoiksi jääviä ”Konsa-Heikin” sukujuuria on selvittänyt Assar Väänänen kirjassa *Pohjan kansaa*. Hän on löytänyt 1769 syntyneen Heikki Sakarinpojan Kempeleen – Oulun – Haukipuhtaan seudulta.

Kovin kauan ei Heikki Väänänen saanut nauttia kirjallisesta maineestaan. Noihin aikoihin talot olivat hataria ja lämmitys usein puutteellinen. Varsinkin vanhat ihmiset haikutoivat mielellään uunin pankolle. Kalakukkorunoilija Väänänen oli ilmeisesti kerran ryöminyt paiston jäljiltä vielä lämpimään uuniin. Näin karusti kertoo hänen viimeiset vaiheensa *Kansallinen elämäkerrasto* (Kaarlo Blomstedt, WSOY 1927–1934): ”Taipumus viinaan vei hänet kammottavaan kuolemaan, liian kuumaan uuniin, josta hänet aamulla tavattiin kuolleeksi paistuneena.”

* Professori Eero Saarenheimo (1919–2018) teki pitkän uran Yleisradiossa puheohjelmien toimittajana, ohjelmapäällikkönä ja pääjohtajan varamiehenä. Hänen vaikutuksensa etenkin radion kulttuuriohjelmien kehittämisessä oli huomattava. Hän painotti kansainvälisyyttä ja sivistystä. Omassa ohjelmatuotannossaan Saarenheimolle läheinen aihepiiri oli Välimeren alueen kulttuurihistoria.

Kirjassa *Helmivyö suomalaista runoutta* (WSOY 1899)

Lystillinen laulu kalakukosta on tässä muodossa:

Arkiveisu on painettu
vuonna 1801 ja se
löytyy digitoituna
Finna-palvelusta

Jop' on laulu laitettuna,
Sanat somat solmittuna
Rytsin ruuasta rumasta,
Kummasta kalakukosta,
Johonk' ol' pantu Paltamossa
Katti karvainen sisähän,
Isossa Itäkylässä
Paltamossa mainiossa.

Kerran keskensä isännät,
Rannin miehissä rupest
Pyhäiltana puhuhun,
Julkisesti juttelehen,
Kuin on Oulussa pahoja
Tullissakin turkasia;
Syövät syökärit rahatta,
Ilman työtä tullin miehet,
Kun vievät välistä reestä
Evähiä matkamiesten.

Talon vaari taitavasti
Kysyypi kylän väeltä:
"Kusta nyt saisin kumppanita,
Kusta matkallen toverit?
Lähtisin minäkin kerran
Käpäisehen kaupungissa;
On mulla talia taasen,
Vielä voitakin vähäisen,
Vaikk' on huono heinävuosi,
Mure muustakin ruuasta."

Kohta yksi koiransilmä
Sanoopi väen seassa:
"Jopahan kotoa kyllä
Joulun eellä jouetahan,
Olis mielessä minulla
Lähtö poijes Pohjan maalle:
Lähtisin minäkin muuten
Käpäisehen kaupungissa,
Vaan onpi vähän vikoa,
Joka on kotona kauvan
Mulla muistissa pysynyt,
Poveani pureskellut:
Vietihin minulta viimein
Väkisin vasikan paisti.
Kun näki olevan reessä,

Sitä syökäri syleili,
Sitä anoi ahkerasti,
Pyysi pystössä käsinni.
Minä mies sanoin hänelle,
Puheskelin puolestani:
'En saata evästä panna
Tyköäni, ystäväni,
Poijes matkan pitkän päässä.
Kylläpä täälläi tarvitseeppi
Pureskella porvarissa.'
Veipä sittenkin väkisin,
Vielä kiitti kinttujansa,
Hyvin kosti kynsiänsä.
Kuin ovat viekkahat viriät
Omin mielin ottamahan
Talonpoikien evästä!
Sitte kun tulini kotia,
Heti sai kylässä tietää
Akkani saman asian,
Josta akka aika lailla
Minua torui tolvanaksi.
Vaan nyt konstin mä kotona
Saatan vielä viisahammin
Tehä toisehen tapahan."

Ottipa kissan kiiruhusti,
Tarttuupi takajaloista,
Siinä hirtti hiiren syöjän,
Pani pirtin lämmitessä
Leivän sisähän leviän.
Rupes estähän emäntä:
"Kosk' on herja herjennynnä,
Naaraskissa naukumasta,
Niin nyljen nahattomaksi,
Siitäpä tulisi sievät,
Turkin puuhkat pulskiammat."

Ukko uunilta puhuupi,
Partavaari paukuttaapi:
"Kyllä sinä, siivo muori,
Oike'in hyvä olisit
Syökäreille syölähille,
Kun nyt siitä kuoren poijes,
Veisitkin nahan väkisin,
Ke'en kesken paistamisen,
Siitäpä syökärit rupeais

Arvelehen aivoissansa,
Että on tähän sisähän
Jänes pantu Paltamossa;
Siitä mielehen menisi
Talonpoikien tavarat,
Vastakin repis rekiä,
Evähiä etsiskelis.
Ann' olla katti karvoinensa,
Että tulee tuntemahan,
Mik' on pantu Paltamossa,
Koottu kuorien sisähän,
Taherrettu taikinahan"

Isäntä ihasteleepi,
Lie'en vierehen lipuupi,
Pani kissan paistumahan,
Katin karvat kärtymähän.
Sitte kuin kuori päälle kuivi,
Taikina tuli kovaksi,
Katin päälle kankiaksi,
Ulos uunista nykäisi,
Paneepi säkin sisähän.
Sitte lähteepi kotoa
Maanantaina marssimahan,
Astuhun alusta viikon,
Kohen Oulua kokehen.
Kun tuli tykö Muhoksen,
Löysi kohta kumppaninsa.
Kumppanit heti kysyvät:
"Joko nyt jokea meemme,
Linnan tullista livumme,
Käymme kautta köyhän miehen?"
Juuruksen tykö tulivat,
Kestikievarin keolle.

Siltavouti Simpermanni
Oli juossut Juuruksehen
Tukkihin haoilla siinä
Tietä kiinni kiiruhusti,
Ett'ei joutuisi joelle,
Sieltä kulkisi kukana.
Ne, jotka jokea aivoit
Myllytullista tulehen,
Simpermannin käskyn kautta
Kangastullihin kävivät.
Pistit ensin pienen leivän
Tulliherralle kätehen;
Tästäpä herra herjemmäksi,
Kovin koiraksi rupesi,
Sanoi herra hilpeästi:
"Ketä sinä tällä kerjulaista
Pilkkoat pila-isäntä,

Ompa sulla suurempia,
Kalakukkoja komeita?
Anna mulle muutamainen
Teiän maanne maistiksista."

Mies se mielellä hyvällä
Sysäsi kukon kätehen,
Jonk' oli sisähän kissa,
Pantu katti karvoinensa.
Hetipä käski tulliherra
Tämän miehenpä tupahan,
Kutsui Rytsi ruukostille,
Antoi kahvit, antoi punssit,
Vielä viinatkin lisäksi.
Kun oli sarikat saanut,
Ryypyt suuhunsa suloiset,
Mies heti meni ka'ulle,
Sieltä poikkes porvariinsa.

Tämä on laulu laitettuna,
Sanat vääty Väänäselältä.
Sille palkasta tulisi,
Tahtoisi jalan takaisen,
Kun olis ollut saatavilla
Silloin tullissa tykönä,
Kun Rytsi ruualle rupesi,
Iltaiselle ilkeälle.
Haukkasi palasen päästä,
Toukaiseepi toisen kerran,
Jo sattui kypälä suuhun,
Kynnet kielehen rupest;
Luuli hauin hampahiksi,
Eli lahnan leukaluuksi, –
Eipä usko ensinkänä.
Kunpa viiltää veitsellähän,
Näkeeppi olevan siinä
Karvaisen katin sisällä.
Hetipä kirosi herra,
Kesken syönnin synkeästi,
Sanovi sanalla tällä:
"Enpä tuota turkastakaan
Luullut nyt minä poloinen
Perkelettä petturiksi;
Kun on ilkeä isäntä
Pilannut parahan viljan,
Tuolla lailla tuhrannunna.
Ei sitä tieä ihmisrukka,
Mitä syöä syntisparan
Vasta vanhana pitääpi,
Kun ei nuorna näitä nähty,
Noita ruokia rumia."

Mantovan kaupunginkirjastosta löytynyt nuoruudenkuva Giuseppe Acerbista

Suomalainen rakkauslaulu kiirii maailmalle

Alkuvuodesta 1799 Acerbi poikkesi matkakumppaninsa A.F. Skjöldebrandin kanssa Turkuun matkallaan Tukholmasta Nordkapiin. Lyhyt vierailu oli hyvin merkityksellinen ja kauaskantoinen suomalaiselle kirjallisuudelle. Matkalaisten 1800-luvun alkuvuosina ilmestyneet kirjat levittivät nimittäin koko sivistyneen maailman tietoisuuteen myös toisen kansanrunon, *Jos mun tuttuni tulisi*.

Acerbi ylisti runon sepittäjää suomalaiseksi Sappoksi, lumen ja jään tyttäreksi, ja itse Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) teki runosta saksannoksen nimellä *Finnisches Lied*. *Jos mun tuttuni tulisi* on kansainvälisesti tunnetuin itämerensuomalainen rakkauslaulu, kirjallisessa muodossa kiertämään lähtenyt kalevalamittainen kansanruno. Sen julkaisi ensimmäisen kerran Henrik Gabriel Porthan (1739–1804) 1700-luvun lopulla.

Eero Saarenheimon kirjassa *Retki Euroopan ääreen* runo *Jos mun tuttuni tulisi* on tässä muodossa:

*Jos mun tuttuni tulisi,
ennen nähtyni näkyisi,
sillen suuta suikkajaisin,
olis suu suden veressä;
sillen kättä käppäjäisin
jospa kärmä kämmen päässä!*

*Olisko tuuli mieleissä,
ahavainen kieleissä,
sanan toisi, sanan veisi,
sanan liian liikuttaisi
kahden rakkaan välillä.*

*Ennenbä heitän herkkuruoat,
paistit pappilan unohdan
ennen kuin heitän herttaiseni
kesän kestytydyäni,
talven taivudeltuani.*

NAKYMÄTÖN VIÄNÄSTEN / 1930

Stipendin avulla kohti maisterin tutkintoa

OLEN SIIRI VÄÄNÄNEN, kotoisin Siilinjärveltä. Valmistuin loppukesästä 2025 Itä-Suomen yliopistosta yhteiskuntatieteiden maisteriksi, pääaineenani sosiaalipsykologia.

Keväällä 2025 oli edessä opintojeni loppurutistus: pro gradu -tutkielman kirjoittaminen ja työharjoittelun suorittaminen. Osasin jo ennakoida, että keväästä tulisi työntäyteinen. Harjoittelupaikan etsiminen oli stressaavaa, sillä sopivia paikkoja oli rajallisesti tarjolla. Väänästen sukuseuralta saamani stipendin avulla pystyin keskittymään tähän tärkeään vaiheeseen ilman jatkuvaa huolta taloudellisesta tilanteesta.

Opinnot korona-aikana

Aloitin sosiaalipsykologian opinnot syksyllä 2020 koronapandemian keskellä. Tuntui nurinkuriselta opiskella esimerkiksi ryhmiin ja vuorovaikutukseen liittyviä teemoja tilanteessa, jossa lähes kaikki kohtaamiset toisten ihmisten kanssa hoidettiin ruutujen välityksellä. Opintojen alku oli poikkeuksellista aikaa, mutta opetti samalla paljon myös käytännössä siitä, miten sosiaaliset suhteet rakentuvat.

Sosiaalipsykologia tarjoaa laaja-alaista ymmärrystä ihmisten ja yhteiskunnan vuorovaikutuksellisesta suhteesta. Opinnot eivät valmista yhteen tiettyyn ammattiin, vaan kertynyttä asiantuntijuutta voi hyödyntää monissa eri tehtävissä. Olen opintojen aikana perehtynyt muun muassa ryhmäilmiöihin, identiteettiin ja vuorovaikutuksen dynamiikkaan. Sivuaineina olen lukenut esimerkiksi psykologiaa, kauppatieteitä ja italian kieltä. Sivuaaineopinnot ovatkin antaneet entistä laajempaa perspektiiviä ihmisen toimintaan.

Parasta opinnoissa on ollut se, että niiden avulla olen oppinut katsomaan ympäröivää maailmaa uusin silmin. Sosiaalipsykologiaa löytää kaikkialta, ja sitä voi soveltaa niin arjessa, työelämässä kuin tutkimuksessakin.

Gradussa etäopetuksen kokemuksia

Maisteriopinnot päätti pro gradu -tutkielma, jonka tein luokanopettajien etäopetuskokemuksista. Koronakevään 2020 äkillinen siirtyminen etäopetukseen haastoi peruskoulujen toimintaa monin tavoin. Tutkin, millaisia vaatimuksia opettajat kohtasivat ja millaisia voimavaroja he hyödynsivät työhyvinvointinsa tukena. Luokanopettajien kokemukset kiinnostivat minua erityisesti siksi, että heidän työnsä perustuu normaalisti vahvasti kasvokkaiseen vuorovaikutukseen.

Haastatteluaineiston analyysi osoitti, että suurimpia haasteita olivat työn hallinnan tunteen horjuminen ja vuorovaikutuksen haasteet. Toisaalta moni opettaja koki myös saaneensa tukea kollegoilta ja kasvaneensa

ammattillisesti etäopetusjakson myötä. Tulokset muistuttavat siitä, että opettajien työhyvinvointiin on syytä panostaa ja että myös poikkeusajan järjestelyistä voi saada arvokasta oppia tulevaisuuden työjärjestelyjä ajatellen.

Harjoittelu yliopistolla

Suoritin harjoittelujaksoni Itä-Suomen yliopiston Uuden opiskelijan palveluissa. Työni liittyivät erityisesti vertaistuutorointiin ja uusien opiskelijoiden orientaatioon. Työtehtävinä olivat monipuolisia ja vaihtelivat koulutusten suunnittelusta käytännön järjestelyihin ja viestintään. Harjoittelusta jäi käteen erityisesti projektityöskentelyn taitoja, viestinnällistä osaamista sekä varmuutta opiskelijoiden kouluttamiseen ja ohjaamiseen. Vertaistuutoroinnin koulutuksiin ja koordinoitiin osallistuminen tarjosi erinomaisen mahdollisuuden tarkastella sosiaalipsykologisia ilmiöitä käytännössä ja soveltaa opittua työelämän kontekstissa.

Stipendin merkitys ja kiitokset

Olen tehnyt töitä miltei koko opintojeni ajan esimerkiksi myyjänä tavaratalossa, Kelassa sekä opetusavustajana. Viime keväänä tilanne oli kuitenkin erilainen, koska harjoittelun ja gradun viimeistelyn ohella ei ollut aikaa muille töille, joten toimeentulo olisi ollut tiukilla.

Sukuseuran myöntämä stipendi mahdollisti sen, että pystyin keskittymään täysillä gradun kirjoittamiseen ja harjoittelun suorittamiseen. Opettavainen ja merkityksellinen harjoittelujakso johtikin lopulta myös työtarjoukseen. Jatkan tällä hetkellä töitä Itä-Suomen yliopistolla urapalveluissa. Olen kiitollinen Väänästen sukuseuralle saamastani tuesta. Stipendi mahdollisti sen, että pystyin viimeistelemään opinnot aikataulussa ja siirtymään työelämään luottavaisin mielin.

Siiri Väänänen

Heini Kapanen väitteli tohtoriksi

VTL, KM Heini Kapanen väitöskirja *Mielenterveystoipumisen rakentuminen puheena* tarkastettiin Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa perjantaina 21. marraskuuta 2025.

Kapasan väitöstutkimus selvittää, millaista kokemustietoa vertaisina toisilleen toimivilla mielenterveystoipujilla on pitkäkestoista mielenterveyden haasteista toipumisesta.

Linkki yliopiston tiedotteeseen:

<https://ulapland.fi/vaitos-mielenterveystoipumisen-polku-monivaiheisena-ja-moniulotteisena-prosessina/>

Miten opetellaan lentämään?

Airbus A320 -lennonharjoituslaite

USEIN KUULEE puhuttavan niin sanotuis-
ta kutsumusammateista. Minulle lentä-
jän työ on jostain syystä aina ollut sellainen.
Jo pienestä pitäen olen päässyt matkustamaan
lentäen. Se ei ole tuntunut raskaalta, vaan pi-
kemminkin mielenkiintoiselta. Silloinkin nuo
koneet tuntuivat suurilta, tehokkailta ja mo-
nimutkaisilta, joten kenties sieltä kiinnostus
onkin herännyt. Nuorempana harrastin myös
lentokonebongausta.

Vuonna 2019 lukiosta valmistuttuani har-
mikseni hakua Suomen Ilmailuopistoon ei

järjestetty. Toisena suunnitelmana hain Ou-
lun yliopiston kauppakorkeakouluun, jossa
aloitin opinnot samaisena syksynä. Tammi-
kuussa 2020 aloitin varusmiespalvelukseni
Helsingin Santahaminassa, jonka aikana ko-
ronaviruspandemia alkoi. Tämän seuraukse-
na lentoliikenne Suomessa pysähtyi lähes ko-
konaan, ja lentäjät istuivat lomautettuina tai
irtisanottuina. Tästä surkukupaisana koke-
muksena; palatessani palvelustoverini kanssa
lomilta Oulusta takaisin palvelukseen Helsin-
kiin lennolla oli lisäksemme yksi matkustaja.
Lentäjähaaveet eivät siis järin hyviltä näyttä-
neet.

Varusmiespalveluksen jälkeen palasin yli-
opistoon opiskelemaan. Pandemia kuitenkin
väistyi, ja vuonna 2022 Suomen Ilmailuopisto
järjesti oppilashaun ensimmäistä kertaa sitten
lukiosta valmistuttuani. Kiinnostus ei ollut
kaikonnut, ja ilmoittauduin hakuun mukaan.

Hakemusprosessi ei ollut ihan helppo jut-
tu. Aluksi suoritettiin esikarsinta, josta jat-
koon pääsi riittävän koulutustaustan myötä
tai pääsykokeen kautta, kunhan ei oman-
nut muita karsivia tekijöitä. Tämän jälkeen
suoritettiin kahdella kerralla soveltuvuus- ja
kykytestejä. Näihin liittyi mm. loogista päät-
elykykyä, avaruudellista hahmottamista sekä
matemaattisen ja verbaalisen kyvykkyyden
arviointia. Näiden lisäksi arvioitiin psykolo-
gista soveltuvuutta, kuten paineensietokykyä,
persoonallisuusominaisuuksia ja luonteenpiir-
teitä.

Näiden jälkeen vuorossa oli lentäjien,
kouluttajien ja psykologin tekemät haastat-
telut. Lisäksi teetettiin turvallisuusselvitys ja
ilmailulääkärin suorittama lääkärintarkastus.
Pitkän, noin vuoden kestäneen prosessin jäl-
keen kävi ilmi, että olin onnistunut saamaan
koulutuspaikan jo ensimmäisellä yrittämällä.
Tämä tuntui tietysti hienolta.

Lentokaste ensimmäisen yksinlentoni jälkeen.
Taustalla Cessna 152.

Keväällä 2023 kirjoitin kandidaatintut-
kielman kauppakorkeakoulusta ja tammi-
kuussa 2024 aloitin viimein liikennelentäjän
opinnot Suomen Ilmailuopistossa Porissa.

Koulutus on jaettu teoria- ja lento-
opetukseen. Luonnollisesti aloitimme teoria-
opetuksella, joka on ammattilentäjän opin-
noissa hyvin moninaista. Osa-alueita ovat
mm. ilmailulaki, suorituskyyky- ja muut las-
kelmat, ihmisen ominaisuudet ja rajoitukset,
meteorologia, navigointi, aerodynamiikka
ja tietysti yleinen tietämys lentokoneista, eli
ilma-aluksista.

Hyvin nopeasti, jo muutamassa kuukau-
dessa, siirryttiin lento-opetukseen. Perus-
koulutukseni sain pienellä yksimootorisella
Cessna 152 -lentokoneella. Luokassa opis-
kellut asiat konkretisoituivat nopeasti, ja

ajateltavaa asiaa oli valtava määrä kerralla.
Opettajat ovat kuitenkin erittäin ammattitai-
toisia, ja missään vaiheessa ei niin sanotusti
hervittänyt. Pian oli myös aika ensimmäiselle
yksinlennolle, jonka suoritin 19.4.2024. Tuon
jälkeinen fiilis on tottakai jäänyt mieleen.

Sittemmin koulutus jatkui mm. Cessnalla
yksin lennettävien matkalentojen merkeissä.
Pian oli aika palata taas teoriajaksolle, jossa
alettiin syventyä ammattimaiseen lentämi-
seen ja sitä vastaaviin koneisiin. Tämän teo-
riajakson jälkeen alkoi simulaattorikoulutus
Diamond DA42 -konetyypillä. Siinä pereh-
dyttiin menetelmiin ja mittareihin perustu-
vaan lentämiseen, eli yksinkertaistettuna sii-
hen, miten käytännön lentotoiminta suoriteta-
aan myös heikommissa sääolosuhteissa.

Keväällä 2025 alkoi viimeinen teoriajakso.
Tämä jakso täydentää ammattilentäjän työssä
tarvittavaa tietämystä ja taitoja. Jakso päättyi
kesällä järjestettyihin viranomaisen teoriako-
keisiin, joissa tuli näyttää liikennelentämiseen
tarvittava teoreettinen osaaminen.

Teoriakokeiden jälkeen vuorossa on käy-
tännön lentämistä DA42-koneella. Lisäksi
koulutukseen sisältyy esimerkiksi yölentä-
mistä ja virheliikekoulutusta. Ohjelmassa on
myös Airbus A320 -simulaattorilla toteutet-
tava orientaatio suihkuturbiinikoneisiin ja
lentämiseen useamman henkilön miehistöllä.

Opintojen jälkeen urapolut ovat Suomen
Ilmailuopistosta pääasiassa Finnairille ja Nor-
ralle, mutta mikään ei toki estä hakemasta
muihinkin lentoyhtiöihin.

Liikennelentäjän opinnot eivät kestä kovin
kauan; noin kaksi ja puoli vuotta. Teoriaopin-
toja on kuitenkin paljon, ja lentokoulutusta
on sekä aamu- että iltavuoroissa. Lomiakaan
ei juuri ole. Nämä tekevät esimerkiksi töissä
käymisen opintojen ohessa vaikeaksi. Vaikka
Suomen Ilmailuopisto on Suomen ainoa val-
tion tukema siviililentämisen oppilaitos, on
kurssimaksu huomattava. Kiitän Väänästen
sukuseuraa opintojeni tukemisesta; saamani
stipendi menee täysimääräisenä kurssimaksun
lyhentämiseen.

Henri Perämäki

Kivien kyljessä - Geologian opiskelupolkuni

TEKSTI Kirsi Pääkkönen

OPINTOPOLKUNI Turussa alkoi sattumuksien kautta. Helsinkiläisenä hain alun perin opiskelemaan maantiedettä Helsinkiin, mutta päädyin lopulta neljänteen hakuvaihtoehtooni Turun yliopistoon opiskelemaan geologiaa vuonna 2018. Opintojen alkuvaiheissa en ollut täysin varma mitä, ja ennen kaikkea minne, olin lähdössä opiskelemaan. Ensimmäiset yliopiston luennot menivät lähinnä yli hilseen opeteltaessa geologian perusjuttuja – kalliassa on hauraita rakenteita, graniitti on kovaa magmakiveä ja savi on pehmeää sedimenttiä. ”Täl pual vai tois pual Aurajokkee?” hokivat paljasjalkaiset opiskelukaverit. Kemialliset kaavat pyörivät päässäni, kun yritin ymmärtää mineraalien ja kivien koostumuksia, sekä niiden muodostumista geologisten prosessien kautta. Olen aina ollut kiinnostunut luonnosta ja maapallostamme, mutta harkitsin kuitenkin pitkään, onko tämä oikeasti se ala mikä minua kiinnostaa? Opintojeni edetessä ja akateemisen iän varttuessa huomasin pikkuhiljaa juurtuvani Turkuun, ja Turun Tuomiokirkon kupeessa sijaitsevaan keltaiseen Geotaloon. Se on Turun yliopiston ja Åbo Akademin geologian laitos, ja siellä minulle avautui uusi maailma geologian ihmeitä.

Kivet kertovat paljon. Geologit ovat kuin aikamatkaajia, jotka lukevat kiviä kuin kirjoja, sekä selvittävät maapallon historian kulun tulivuorien syntymisestä, jääkausien jäljistä sekä kallioperän monimutkaisista rakenteista. Erikoistun maisteriopinnoissani niin sanottuun kovaan geologiaan eli kallioperägeologiaan, joka keskittyy kallioperän kiviin ja niiden rakenteisiin, koostumukseen sekä kehityshistoriaan. Kallioperägeologit arvioivat maapallon mineraalivarantoja, osallistuvat geologisten riskien hallintaan ja kestäviin maankäytön ratkaisuihin. ”Kuinka voisin olla

Geologian opiskelijoiden ainejärjestön Pulterit ry:n 60+1 vuotisjuhlat 2021, joissa toimin juhlien emäntänä ja järjestin juhlat muun vuosijuhlatoimikunnan kanssa.

mukana rakentamassa kestävää tulevaisuutta ja varmistamassa kriittisten raaka-ainevarojen riittävyyden vastuullisesti?” Nämä olivat kysymyksiä, jotka ajoivat minut Pro Gradu-tutkimukseni äärelle. Tutkin geokemiallisin menetelmin Pohjois-Karjalan alueelta litiumpitoisten pegmatiittijuonien muodostumista sekä mahdollista litiumpotentiaalia. Teen tutkimuksen yhteistyössä Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) kanssa, ja tutkimus on osa GTK:n akkumineraaliprojektia, jonka tavoitteena on arvioida hyödyntämiskelpoisten akkumineraalien (kobilitti, litium, grafiitti) potentiaalia Suomessa. Tutkimukseni sisältää kallioperäkartoituksia, kiviläynteitä ja geokemiallisia analyyssejä. Kun tutkimukseni on

Huoletonta Vapun viettoa opiskelukavereiden kanssa Turussa, pukeutuneena geologian opiskelijan univormuun – kiven harmaisiin opiskelijahaalareihin. (minä keskellä)

valmis, se on luettavissa nimelläni Turun yliopiston palvelusta. Akkumineraaliprojektista voi lukea lisää GTK:n nettisivuilta.

Geotalon vankka kivijalka ja lämmin ilmapiiri ovat olleet yksi opintojeni kantava voima, toinen on opiskelijajärjestötoiminta. Harmaat opiskelijahaalarit jalassa on maailma avartunut ihan uudella tavalla, ja järjestötoiminnan kautta minusta on noussut esiin piirteitä, joita en tiennyt itselläni edes olevan. Minustako muka ainejärjestön puheenjohtaja? Järjestöaktiivisuuteni kulminoitui Turun Geologian opiskelijoiden järjestön Pulterit ry:n puheenjohtajuuteen ja lopulta Pultereiden sekä Turun yliopiston ylioppilaskunnan myöntämiin huomionosoituksiin. Oman kokemukseni jälkeen toivoisin, että jokainen opiskelija uskaltaisi astua järjestötoimintaan mukaan. Parhaimmillaan vuosien varrella voi tarttua mukaan niin tiedekunnan rajojen ylittäviä ystävyyssuhteita kuin korvaamattoman tärkeitä sosiaalisia ja projektinhallinnan

Opiskeluaikaani ovat vahvasti kuulunut myös ensimmäiset oman alan työkokemukset geologiharjoittelijana. Kuvassa olen kesätoissa maanalaisessa kaivoksessa suorittamassa geologisia töitä.

taitoja, joista tulee olemaan hyötyä urapolulla opintojen jälkeen.

Väänästen sukuseuran stipendin saaminen kiteyttää opiskeluaikani, ja kaiken työn opiskeluiden ja opiskelijajärjestötoiminnan takana. Stipendin saaminen helpotti taloudellista painotaakkaani, ja mahdollisti siirtää voimavaroja Pro Gradu -tutkimukseeni. Olen pystynyt osallistumaan edelleen aktiivisesti opiskelijaelämään, ja järjestötoimintaan, mikä on ollut minulle tärkeä henkireikä koko opintojeni ajan. Stipendi ei siis ainoastaan tukenut minua taloudellisesti, vaan edisti henkistä jaksamista opintomenestyksen sekä tulevaisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Olen kiitollinen, että sukuseura pystyy mahdollistamaan stipendien jakamisen nuorille, ja haluan itse myös kiittää Väänästen sukuseuraa tukemisestani. Tulen saattamaan filosofian maisterin opintoni loppuun ja valmistumaan kiven kovaksi kallioperägeologiksi!

Väänäset vuosikokouksessa Jyväskylässä

TEKSTI Eeva-Riitta Piispanen

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA on tavannut järjestää vuosikokoukset sellaisilla paikkakunnilla, minne Väänäset ovat levittäytyneet. Nykyisin Väänäsiä löytyy jo eri puolilta maailmaakin. Maaliskuussa 2025 kokoonnuttiin Jyväskylässä. Osallistujia oli nelisenkymmentä.

Kokouspaikka oli Jyväskylän kristillinen opisto. Sulkulan kartanon tiloissa aloittanut kansanopisto on toiminut vuodesta 1945. Opiston perusti Herättäjä-yhdistys. Vuonna 1949 ylläpitäjäksi vaihtui Jyväskylän kristillisen kansanopiston kannatusyhdistys ja vuodesta 2001 alkaen opistoa on ylläpitänyt Jyväskylän kristillisen opiston säätiö.

Vuosikokouksen yhteydessä aamupäiväksi on tapana kertoa ajankohtaista ja kiintoisaa sukusiaa. Puheenjohtaja Pentti Väänänen esitti historiakoosteen sukuseurastamme, joka hipoo yhdeksänkymmenen vuoden ikää. Väänästen

sukuseura perustettiin vuonna 1937 Helsingissä ja toiminta keskittyi pitkälti Helsinkiin ja Kuopioon. Tällä taipaleella on kirjoitettu sukukirjoja, niin monta että täsmällisen määrän ilmoittaminen on hankalaa. Nykyiseen yhtenäiseen muotoon ja ulkonäköön kirjat on saatettu viimeisten 15 vuoden aikana. On syntynyt *Väänästen sukukirjat* -sarja.

Uusin sukukirja, *Hirvimäen Väänäset*, julkistettiin Jyväskylässä. Kirjoittajista paikalla olivat Kalevi Väänänen, Jari A. Väänänen ja Tuija Väänänen. Kirjan aineisto perustuu pohjatytöhön, jonka Reetta Väänänen on useiden vuosien aikana koonnut. Jäämme odottamaan kirjaa Hamulan ja Puiroolahden Väänäsistä.

Outi Pyymäki rohkaisi kokousväkeä tarttumaan kynään ja kirjaamaan ylös muistoja sukulaisistaan. Kirjoita itsestäsi, kehotti Outi, jätä jälkesi tuleville sukupolville. Hirvimäen

kirjaa julkistettaessa myös Tuija Väänänen totesi, että tietoja on helpommin saatavilla kuin tarinoita esipolvien elämästä.

Outi kertoi meneillään olevasta Väänässuvun lähtökohtia selvittävästä Ari Kolehmainen tutkimuksesta. Väänästen sukuseura on edelläkävijä Pertti Väänäsen johdolla mm. DNA-tutkimuksia hyväksi käyttäen kattavasti selvittänyt Väänästen sukuhaaroja ja niiden kytkeytymistä toisiinsa. Kolehmainen puolestaan on aloittanut tutkimuksen esi-isien esi-isistä eli vielä varhaisemmista Väänästen vaiheista. Aiemmin vahvistunut käsitys idän suunnasta kotoisin olevasta suvusta on muuttunut arveluksi useammasta suunnasta peräisin olevista sukujuurista. Sukuseuramme tukee Kolehmainen tutkimusta ja odotamme innolla tuloksia.

Vuosikokous korotti jäsenmaksuja

Sukuseuran puheenjohtaja Pentti Väänänen avasi kokouksen. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Jukka Väänänen ja sihteeriksi Maria Väänänen.

Väänästen sukuseura on vakavarainen ja taloutta on taiten hoidettu. Tämän vahvisti tilintarkastaja lausunnossaan. Yleinen kustannustason nousu ei jätä koskettamatta Väänäsiäkään: Vuosikokous korotti jäsenmaksun 10 eurosta 20 euroon. Korotus on sellaiseen tarkasteltuna reipas, mutta entiset, lähes parikymmentä vuotta sitten päätetyt maksut eivät tätä nykyä enää kattaneet edes vuotuisen Sukupuu-lehden painatusta ja postitusta. Ainaisjäsenmaksuksi päätettiin 290 euroa.

Sukuseura jakoi opiskelijastipendit

Väänästen sukuseuran hallitus päätti marraskuussa tämänvuotisista stipendeistä stipenditoimikunnan esityksen pohjalta seuraavasti:

Laura Brännkärr-Väänänen teologian väitöskirjan viimeistelyyn, **Linda Manner** visuaalisen journalistiikan maisteriopintojen matkakuluihin, **Liina Piipari** hammaslääketieteen väitöskirjatyöhön, **Hanna Pääkkönen** tradenomiopintojen työharjoitteluun, **Petri Tikka** teologian väitöskirjan viimeistelyyn, **Elisa Väänänen** oikeustieteen opintoihin sisältyvään työharjoitteluun ulkomailla ja **Pinja Väänänen** oikeustieteen pro gradun loppuun saattamiseen. Stipendien yhteissumma oli 5 600 euroa. Hakijoita oli kymmenen.

Väänästen sukuseura tukee stipendeillä jäsentensä opiskelua yliopistoissa, muissa korkeakouluissa ja ammatilliseen tutkintoon tähtäävissä oppilaitoksissa kotimaassa ja ulkomailla sekä korkeamman opinnäytteen suorittamista tai muun yleishyödyllisen tutkinnon tekemistä. Stipendiä voivat hakea myös mm. urheilijat ja taiteilijat.

Stipendin saaneiden odotetaan esittelevän opinnäytettään tai muuta stipendin aiheuttaan jälkikäteen Väänästen sukupuu -lehdessä.

Stipendejä voi hakea vuosittain lokakuun 15. päivään mennessä. Sukuseuran hallitus tekee päätöksen marras-joulukuussa. Ohjeet hakemiseen löytyvät sukuseuran kotisivuilta:

www.vaanastensukuseura.fi/uutiset/opiskelijastipendit-haettavissa/

Väänäs-suvun historia täydentyä pala palalta

Väänästen tutkijoita tauon alkaessa avoimessa sukututkimuspäivässä tammikuussa 2025. Pöydän päässä Ari Kolehmainen, joka väitöskirjatyössään tutkii savolaisia sukuja geneettisesti.

SUKUTUTKIMUS on sukuseuramme yksi tärkeimmistä ja tavoitteellisimmista toiminnan alueista. Jokainen sukuun kuuluva voi edistää toimintaa omalla panoksellaan ja tehokkaimmin sukututkimustoimikunnassa.

Sukututkimus on sukuseuran perustoimintaa

Sukututkijoita on monenlaisia: varsinaiset sukututkijat, sukututkimuksen harrastajat ja sukuseuran jäsenet, kaikkia tarvitaan. Tiedot, tarinat, kuvat, vanhat asiakirjat ovat usein aarteita jokaisen sukututkijan aineistoksi. Jokainen, joka näitä aarteita säilyttää, edistää sukututkimusta omilla toimillaan. Ne ovat kyseisen sukuhaaran ja perheen aarteita. Niillä voi kuitenkin olla myös laajemman suvun mielenkiintoa. Kannattaa siis suhtautua näihin aarteisiin myös sukuseuran suku-

tutkimuksen näkökulmasta. Ne ovat sukukuntamme historiaa ja kannattaa säilyttää tuleville polville.

Sukulaisuuden määrittelyssäkin on monia puolia: biologinen, sosiaalinen ja juridinen sukulaisuus. Jokainen on yhtä tärkeää, näkökulma vain on erilainen. Sukuseurassamme kaikki nämä ovat otettu huomioon. Jos siis on Väänänen nimeltään (juuriltaan Väänänen), kuuluu joukkoomme riippumatta siitä, onko kyseessä verisukulaisuus vai perheyhteys (puolisoksi Väänäselle) tai adoption kautta Väänäseksi tullut.

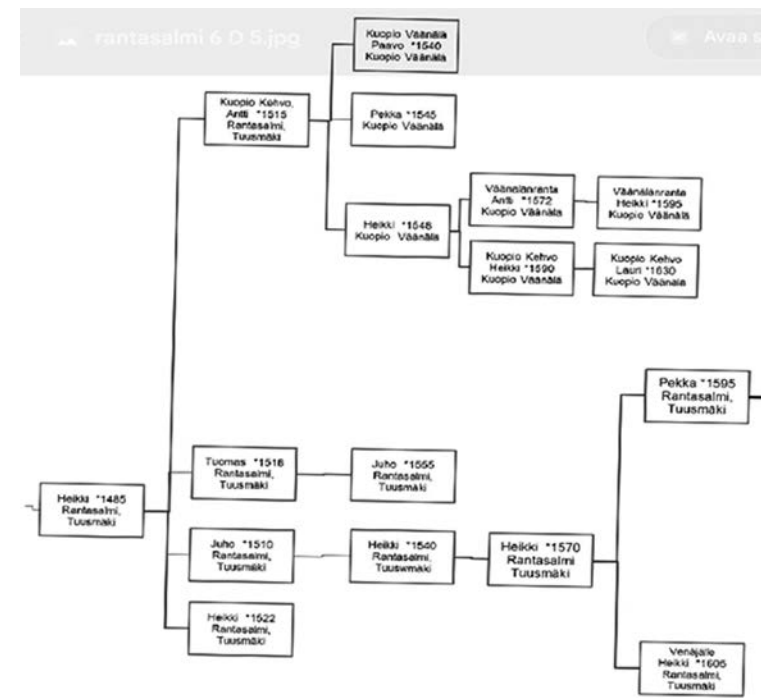
Jokainen, joka on osallistunut sukututkimukseen tavalla tai toisella on voinut saada aavistuksen sukututkimuksen olemuksesta. Sukujen salat ovat voineet avautua yllättävällä tavalla, on saattanut löytyä uusia kadoksissa olleita tai muuten salattuja sukulaisia,

puhumattomat sukujen salaisuudet ovat tulleet nykyeläjien tietoon. Muita enemmän tai vähemmän mykistäviä tietoja on saatu selville, jopa jotkut nykysukupolvien tavat ja käyttäytyminen ovat voineet saada selityksensä menneisyydestä ja esi-isien ominaisuuksista ja kokemuksista. Tätä taustaa vasten voi olla helpompi ymmärtää ja hyväksyä oman elävän lähisuvun omituisuudet. Mediassakin on nähty sukututkimuksen erästä aluetta, kadonneen isän ja hänen sukunsa etsintää. Siinäkin käytettiin sukututkimuksen tekniikoita ja löytyneitä aineistoja asioiden selvittämiseksi.

Sukututkimustoimikunta toimii

Sukututkimustoimikunta on ryhmä seuramme sukututkimusharrastajille. Tällä hetkellä joukkoon kuuluu noin 15 henkilöä. Osa jäsenistä on tehnyt jo kauan sukututkimusta, osa vasta opettelee. Kaikilla on jotain saatavaa ja annettavaa toisilleen.

Olemme kokoontuneet nettipalaveriin säännöllisesti toimintavuoden aikana kuukauden-kahden välein. Näissä palaverissa on tuotu esiin erilaisia sukututkimukseen liittyviä asioita kukin oman harrastuneisuuden ja osaamisen kannalta. Olemme myös saaneet oppia sukututkimusohjelmien käytöstä. Nämä tapaamiset ovat siis keskustelutilaisuuksia alan harrastajien kesken eikä mitenkään etukäteen määriteltyjä tilaisuuksia. Ainoastaan osallistujaluettelo on etukäteen määritelty ja sekin vain siksi, että on voitu lähettää sähköpostilla kutsu/linkki osallistua tiettyyn aikaan järjestettävään sukututkimustuokioon. Jos siis haluaisit osallistua sukuseuran sukututkimukseen vaikkapa ensin vain kuuntelupilaana, voit ilmoittaa halusi osallistua sähköpostilla. Lisätään sähköpostiosoitteesi osallistujaluetteloon. Näin uusikin osallistuja pääsee kuulemaan muiden esiin tuomia ongelmia tai havaintoja. Kysymyksiä saa myös esittää.

Alkuosa yhdestä Pertti Väänäsen valmistamasta "lakanasta". Näitä on valmistunut useista eri kohdista Väänästen suurta sukukuntaa.

Sukututkimuksen konkareita

Toimikunnan kantavina voimina ja perinteen eteenpäin siirtäjinä ovat toimineet sukuseuran pitkäaikaiset toimijat sukututkimuksen parissa. Pertti Väänänen ja Kalevi Väänänen ovat tehneet mittavan työn sukuseuran sukututkimuksen ja tutkimusaineiston tallentamisen kanssa. Mukana on ollut myös sukuseuran puheenjohtaja Pentti Väänänen, jonka työn tuloksena on julkaistu sukukirjoja. Muitakin sukukirjaprojekteissa toimineita ja toimivia sukuseuran jäseniä on ollut mukana. Sitten on vielä joukko sukuseuran jäseniä, joilla on kiinnostusta ja harrastuneisuutta sukututkimukseen. He ovat saaneet osaamisen oppia konkareilta.

Sukuseuran tutkijakonkari Pertti Väänänen on tuonut tietoomme omien tutkimustensa nykytilaa. Hän on kerännyt arkistoitavaksi Y-DNA -tutkimustensa aineistoa omalta tietokoneeltaan. Hän on ollut myös yhteistyössä tutkija Ari Kolehmaisen kanssa Savon sukujen selvittelyssä. Väänäsilä on yhteyksiä monen nimisiin sukuihin alueella. Asutushistoria tuo esiin yllättäviäkin tulosuuntia. Tällä hetkellä

on meneillään mahdollisen uuden sukuhaaran löytyminen Y-DNA -tutkimuksen perusteella. Nyt tämä laaja aihealue joudutaan Pertin yllättävän poismenon takia siirtämään seuraavalle osajalle sen jatkuvuuden turvaamiseksi. Pertti julkaisi viime vuonna kirjan *Väänälästä Varisharjuun*, joka on hyvä johdatus Hamulan sukuhaaran tutkijalle. Hänellä on myös laajat tiedostot Mikkelin seudun Väänästä. Pertin kokoamat ”sukulakanat” ovat korvaamattomat aarteet sukututkijoiden käyttöön. Yritämme saada Pertin perinnön siirtymään seuraaville tutkijoille. Hänen työnsä on tuottanut runsaasti tietoa niin jo julkaistuihin aineistoihin kuin vielä julkaisemattomiin.

Kalevi Väänänen puolestaan on koonnut mittavan aineiston sukuun kuuluneista ja kuuluvista henkilöistä. Hänellä on hyvä käsitys eri sukuhaaroista ja kyky löytää valtavasta aineistosta oikea sukuhaara. Lisäksi hänellä on paljon kokemusta sukukirjojen ja sukututkimusartikkelien tekemisestä. Hänellä on koottuna kattava aineisto Juvan Väänästä tulevalle tutkimuksen ja kirjan tekijälle. Viimeksi Kalevi on tutkinut Amerikkaan muuttaneita Väänäsiä. Nyt työn alla on ollut Väänäs-lottien historia. Tässä lehdessä on artikkeli tähän mennessä selvinneestä tiedosta. Sukuseuran jäsenten hallussa on varmasti

lisää tietoa asiasta ja Kalevi ottaa mielellään vastaan tällaista sukututkimustietoa täydentämään aineistoa. Mahdollisesti ensi vuoden lehdessä saamme laajemman artikkelin asiasta.

Tulevaisuuden haasteita

Sukututkimustoimikunnan tulevaisuuden tavoitteet ovat jo olemassa olevien aineistojen arkistointi mahdollisimman helposti käytettäviksi. Uusien kirjojen kokoaminen ja julkaisu on myös tavoitteena niistä sukuhaaroista, joista ei vielä ole tehtynä tutkimusta. Suuri tulevaisuusvisio on myös geneettisen sukututkimuksen hyödyntäminen perinteisen sukututkimuksen rinnalla entistä enemmän. Tekoäly on myös mahdollisuus tehdä nykyistä kattavampaa sukututkimusta.

Haasteena on myös löytää uusia sekä nuorempia sukuseuran jäseniä osallistumaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Sukuseuran taloudellinen vahvuus on yksi suuri menestymisen mahdollistaja tällä alueella. Tekijöitä etsitään ja ilolla otetaan mukaan tutustumaan toimintaan.

Outi Pyymäki

Sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja
outi.pyymaki@gmail.com

Geneettisen sukututkimuksen seura

Sukuseuran yhteistyökumppani geneettisen sukututkimuksen osalta on Ari Kolehmainen. Hän on myös perustanut geneettisen sukututkimuksen seuran vuonna 2025. Jäsensivut ovat: www.sukugeeni.seura.info/jasensivut/geneettisen

Seura tarjoaa monipuolista koulutusta ja tallenteita sivuillaan jäsenille. Olen liittynyt yhdistykseen ja aloittanut geneettisen sukututkimuksen alkeiskurssit tallenteiden avulla. Mielenkiintoista asiaa! Seura tarjoaa myös jäseniltoja netissä. Noviisikin saa lisättyä ymmärrystään.

Lisätietoa saa myös Facebookista: www.facebook.com/sugesry

Arilla on kattavaa tietoa asiasta myös omalla nettisivullaan:
www.menneenjaljet.fi/geneettinen-sukututkimus/

Väänäsristeily Pyhäjärvellä

TEKSTI RM KUVAT RM ja PV

Sukuseuran pitkäaikainen aktiivi, nyt Haapalahden Väänästen sukukirjaa työstävä Sinikka Aaltonen (oik.) ja Heikki-puoliso olivat tulleet kesäkodista Jämsänkoskelta. Mukana myös lapsenlapsi Eerikki kihlattunsa kanssa.

EDELLISKESÄNÄ alkaneet Väänäsristeilyt jatkuivat kesällä 2025 Tampereella. Jussinpäivänä 24.6. nelisenkymmentä kaikenikäistä Väänäs-sukuista kokoontui Laukon-torin rantaan.

Noustiin laivaan, asetuttiin pöytien ääreen ja M/S Silver Sky irtosi laiturista. Puheenjohtaja Pentti Väänänen toivotti tervetulleeksi.

Sää ei suosinut, mutta innolla tiirailtiin Pyhäjärven rantamien kohteita toisesta perspektiivistä.

Juttu luisti vanhojen ja uusien sukututtujen kesken. Kahvit juotiin ja osa kustansi itselleen aterian. Muutenhan risteily oli osallistujille maksuton; näin seura toteuttaa tarkoitusta toimia yhdysseiteenä Väänässukuisten kesken.

jatkuu seuraavalla sivulla ->

^ Ihan uusiakin oli mukana, kuten pohjois-karjalainen, Tampereelle töihin tullut Väänä-neito. Tässä ollaan jo lähdössä, ja kunniajäsen Kalevi Väänänen vetää takkia ylleen.

< Viimeisintä Väänästen sukupuuta oli jaossa ja muutenkin kuultiin seuran toiminnasta.

< Lapsille risteilyn huippukohta oli päästä joukolla komentosillalle. Ruoriakin sai käsitellä.

^ Reissun nuorin oli puheenjohtajan tyttärenpoika Arvo, kuvassa isänsä Jessen kanssa. Tämä perhe tulee Suomen lomille Turkista, jossa Tiina Kaarela työskentelee Suomen lähetystössä.

Kuopion alueen Väänäset tapasivat taas

TEKSTI Jari A. Väänänen

VUOSI SITTEN Pohjois-Savon Väänäset olivat risteilyllä Kallavedellä ja nyt vuorossa oli Ravinto Skilla, kuopiolaisittain ”siinä Sokoksen takana”. Tapahtuma oli tarkoitettu kaikille väänässukuisille, niin lapsille kuin aikuisille. Sukuseuran jäsenet olivat tietysti enemmistönä, mutta osallistumiseen ei vaadittu jäsenyyttä, riitti että itsellä tai puolisoilla virtaa suonissa väänäsvettä. Tapahtuman järjestelyistä vastasivat Miika Väänänen ja Jari A. Väänänen. Lisäksi suunnittelussa ja graafisessa toteutuksessa mukana oli Anna Väänänen. Paikalle oli kaikkiaan 100 henkilöä.

Aluksi käytiin esittelykierros, jossa jokainen kertoi kuka on, mistä tulee ja mihin sukuhaaraan kuuluu, sen jälkeen nautimme maukkaan aterian noutopöydästä. Ennen kahvia ja jälkiruokaa Aki Väänänen, yrittäjä jo kolmannessa polvessa, kertoi Väänäsen Auto Oy:n historiasta ja ennen kaikkea valisti kuulijoita sähköautoilun kehityksestä. Tämän jälkeen ravintoloitsija Tiina Heinonen kertoi yrittäjä tarinaansa. Mainittakoon, että Tiinan aviopuolison äiti on omaa sukua Väänänen, joten ns. omassa ravintolassa tämäkin tilaisuus pidettiin. (Sirkka-Liisa ehti vielä kuulla

Kuopion tapaamispaikkana toimi Ravintola Skilla

tapahtumasta, ennen menehtymistään heinäkuussa.)

Sukuseuran pitkäaikainen puheenjohtaja Pentti Väänänen kertoi seuran kuulumiset ja kutsui paikalla olijoita sukukokoukseen, joka pidetään Kuopiossa ensi vuonna. Lopuksi nautimme jälkiruokaa ja kahvit sekä arvoimme *Näkymätön Väänänen 50 vuotta* sarjakuva-kirjan kolmelle onnekkaalle.

Arvonnan yhteydessä suoritettiin kysely. Kävi ilmi, että tilaisuudesta tiedon oli saanut suurin osa ”puskaradiosta” eli kuullut toiselta Väänäselä (48%). 29% oli saanut tiedon sähköpostista, jonka sukuseura oli lähettänyt Pohjois-Savon Väänäselä. Facebookista ja Instagramista oli tiedon saanut 11 %. Noin 100 paikalla olleesta 65 % ilmoitti olevansa sukuseuran jäsen. Usealla oli mukana puoliso, joka ei ollut jäsen ja samoin ilahduttavasti paikalla oli myös lapsia, jotka eivät välttämättä olleet jäseniä. Onkin varsin luonnollista, että tapana on yksi jäsenmaksu / perhe tai kuten joissakin yhdistyksissä todetaan 1 / savu. Olimme kuitenkin onnistuneet saamaan mukaan myös muutaman aitoja ei-jäseniä, mikä osaltaan on tapahtuman perusajatuskin. Ja muutama uusi jäsenhakemuskini jätettiin. Mainittakoon lisäksi, että jäsenistä peräti 22 % ilmoitti olleensa sukuseuran jäsen alle 3 vuotta, joten ilahduttavasti uutta jäsenkuntaa on tullut paikalle.

Kysyimme myös teemoja tulevia alue-tapahtumia varten: Selkeästi eniten sai kannatusta pikkujoulut, mikä yhteisöllisenä ja lämmiheniksenä ja usein varsin vapaamuotoisena tilaisuutena onkin mainio ehdotus. (Toimittajan lisäys: Miten olisi vanha savolainen kekrijuhla talkkunoinneen?) Lisäksi kesäteatteri, piknik, vaellus ja urheilutapahtumat saivat kannatusta.

Pohjois-Savon alueella toiminta näyttäisi jatkuvan vireänä. Vuonna 2026 on kuitenkin aluetoiminnassa välivuosi, koska Sukuseuran sukkokous pidetään silloin juuri Kuopiossa.

Puheenjohtaja Pentti Väänänen kertoi sukuseuran ajankohtaisista asioista

Aki Väänänen puhui sähköautoilun kehityksestä

Sukuseuran hallitus tiedottaa

Sukuseuran sukkokous pidetään 1. - 2.8.2026 Kuopiossa, mistä tarkemmin kotisivuilla ja jäsenkirjeessä vuosikokouksen jälkeen.

Sukuseura tukee Väänäs-sukuia opiskelijoita stipendein.
Stipendien hakuaika päättyy vuosittain 15. lokakuuta.
Lisäohjeita ilmoitetaan keväällä jäsenkirjeessä ja seuran www-sivuilla.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi sukuseuralle, jolloin jäsenkirje ja jäsenmaksu lähetetään sähköpostilla. Näin sukuseura säästää rahaa ja aikaa. Jäsenkirjeestä tietokoneesi saattaa herjata, että viesti ei välttämättä tule Väänästen Sukuseuralta. Se on aiheeton varoitus. Muista ilmoittaa myös osoitteen muutoksista, muuten Sukupuu-lehti ei tule!

Ajankohtaisia asioita valokuvien kera löydät sukuseuran kotisivuilta:
www.vaanastensukuseura.fi
Sukuseuraan voi liittyä kotisivujen kautta tai ilmoittamalla yhteystiedot sihteerille.

Löydät Väänästen sukuseuran myös Facebookista sekä Instagramista nimellä
Väänästen Sukuseura ry ja **Me Väänäset**

Sukuseurojen Keskusliitolta voi tilata keskusliiton julkaisemaa Sukuviesti-lehteä.
Sen voi tilata myös digi-lehtenä.
Sukuseurojen Keskusliitto 094369 9450 ja sähköpostiosoite toimisto@suvut.fi

Lehtemme palkittiin

Sukuseurojen keskusliitto järjestää vuosittain sukulehti-kilpailun. Vuonna 2025 toisen palkinnon sai Väänästen sukupuu 32/2024. Tulos julkistettiin 16.11. keskusliiton vuosikokouksessa ja puheenjohtaja Pentti Väänänen oli vastaanottamassa kunniakirjaa.

Tuomaristo kiitteli kokonaisuutta, Näkymätön Viänänen-sarjakuvaa ja savolaisia osasto-otsikoita [useimmat on lainattu Kalle Väänäsen runosta Viänästen sukuvirsj', toim. huom.] Toimituksen mietittäväksi ehdotettiin runsaampaa nimien käyttöä juttujen kuvateksteissä. Ehdotus lisätä tieto levikistä eli painosmäärästä on otettu käyttöön jo tässä numerossa.

Palkitun numeron toimitussihteeri oli Eeva-Riitta Piispanen ja taittaja Maria Väänänen. Maria Väänäsen uusi idea k.o. numeroon oli värikuvallinen kansi, ja hän istutti onnistuneesti kesäisen valokuvan alkuperäiseen, taiteilija Methers-Borgströmin kansimalliin vuodelta 1945.

KUTSU SUKUSEURAN VUOSIKOKOUKSEEN 11.4.2026 TAMPEREELLE

Väänästen Sukuseura ry:n vuosikokous pidetään lauantaina 11.4.2026 klo 13.00
Museokeskus Vapriikissa, osoite Alaverstaanraitti 5, 33100 Tampere.

Ilmoittautuminen ja kahvit klo 10.00.

Sitten kerrotaan Tampereesta, sukututkimuksesta
ja seuran ajankohtaisista asioista kuvin ja videoin.

Lounas tarjotaan klo 12.00 ja vuosikokous alkaa klo 13.00.

Kokouksen jälkeen juodaan kahvit.

Päivän aikana voi tutustua museokeskuksen näyttelyihin ja museoihin.

Vuosikokouksessa käsitellään sukuseuran sääntöjen 6 §:n asiat.

Vuosikokouksen käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on jätettävä
kirjallisesti puheenjohtajalle tai hallitukselle 18.3.2026 mennessä.

Kokouksen yhteydessä on myytävänä sukuseuran rinta- ja korvakoruja sekä
postimerkkejä, sukuviirejä ja sukukirjoja sekä Rieska-Kallen elämäkertakirjaa.

Osallistumisesta vuosikokoukseen pyydetään ilmoittamaan 26.3.2026 mennessä
sukuseuran puheenjohtaja Pentti Väänäselle puh 040 721 7605
tai sähköpostilla: penttijuhani.vaananen (at) gmail.com

Kaikki Väänäs-sukuiset ovat tervetulleita päivän tilaisuuksiin.
Lapset ja nuoret ovat myös tervetulleita.

Tervetuloa Tampereelle!
Sukuseuran hallitus